



VERSLAG 1^e KWARTAAL 2025



CENTRALE BANK VAN SURINAME

Verslag over het eerste kwartaal 2025

De afsluitdatum van de in dit kwartaalverslag verwerkte macro-economische ontwikkelingen is 27 mei 2025.
Dit kwartaalverslag is op 28 augustus 2025 op de website van de Bank geplaatst.

© 2025 CENTRALE BANK VAN SURINAME

Het openbaar maken en kopiëren voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan, mits met bronvermelding.

Waterkant 20

Paramaribo

Tel. +597 - 473741

Fax +597 - 476444

www.cbvs.sr

E-mail: info@cbvs.sr

Missie, visie en kernwaarden

Missie

Het realiseren van monetaire en financiële stabiliteit en een effectief en efficiënt betalingsverkeer in Suriname ter bevordering van duurzame economische groei.

Visie

De Bank waarborgt stabiele prijzen en een stabiel en integer financieel systeem, met inbegrip van een optimaal en inclusief betalingsverkeer. Als monetaire, toezichts- en resolutieautoriteit geeft zij invulling aan haar mandaat door een effectieve uitvoering van haar kerntaken. Onder het motto “Samen op weg naar beter” zet de Bank zich met relevante stakeholders hiervoor in.

Kernwaarden

Samenwerken

Wij dragen als één team bij aan een gezamenlijk resultaat en delen graag kennis en informatie met anderen, binnen de perken van de geheimhoudingsplicht, ook wanneer de samenwerking een onderwerp betreft waarbij het eigen belang losgelaten moet worden.

Resultaat- en kwaliteitsgericht

Wij zijn actief gericht op het behalen van resultaten en stellen daarbij hoge eisen aan de kwaliteit van ons eigen werk. Wij beijeren ons continue om ons werk te verbeteren door actief feedback te vragen en te geven.

Betrokkenheid

Onze medewerkers voelen zich verbonden met de organisatie en het werk dat zij doen. Hun gedrag is in lijn met de organisatiecultuur, de prioriteiten en ambities van de organisatie

Integriteit

Wij onthouden ons van misbruik van kennis en faciliteiten die ons vanwege onze betrokkenheid bij de Bank ter beschikking zijn. Integer handelen, professionele verantwoordelijkheid, ethisch besef, eerlijkheid en oprechtheid kenmerken de Bank en haar medewerkers.

Professionaliteit

Wij zijn een professionele en innovatieve organisatie met een dienstverlening die ononderbroken van hoge kwaliteit is. De Bank investeert in haar medewerkers, zodat die over diepgaande kennis beschikken over hun vakgebied en door permanente educatie hun vaardigheden en competenties continu aanscherpen om relevant te blijven.

Inhoudsopgave

I DE INTERNATIONALE ECONOMISCHE ONTWIKKELING

II

III

IV

V

VI

VI.1.1	Algemeen	29
VI.2.1	Algemeen	31
VI.3.1	Algemeen	33
VI.4.1	Algemeen	36

VII

DE FIGUREN EN TABELLEN

I DE INTERNATIONALE ECONOMISCHE ONTWIKKELING

II DE NATIONALE ECONOMISCHE ONTWIKKELING

Figuur II.1	De economische groei	5
Figuur II.2	De sectorale bijdrage MEAI	6
Figuur II.3	De ontwikkeling van de inflatie	7
Figuur II.4	De bijdrage per hoofdgroep	7

III DE MONETAIRE ONTWIKKELING

Figuur III.1	De ontwikkeling van totaal M0, totaal M2, SRD-M0 en SRD-M2	9
Tabel III.1	Oorzaken van verandering van de SRD-liquiditeitenmassa	10
Figuur III.2	De mutatie van de SRD-kredietverlening	10
Tabel III.2	Reserve money targeting parameters	11
Tabel III.3	Effect verandering autonome factoren op overtollige liquiditeiten	11
Figuur III.3	De ontwikkeling van SRD-M0	11
Figuur III.4	De totale gewenste vraag versus aanbod 1e kwartaal 2025 t.o.v. 1e kwartaal 2024	12
Figuur III.5	De renteontwikkeling januari 2025 - maart 2025	12
Figuur III.6	De renteontwikkeling bij de banken vs 3-maandse OMO-rente	13
Figuur III.7	De ontwikkeling van de officiële rente corridor 1e kwartaal 2025 t.o.v. 1e kwartaal 2024	13
Figuur III.8	De ontwikkeling van de OMO-rente ten opzichte van de maandeinde inflatie	15

IV DE ONTWIKKELING VAN DE STAATSFINANCIËN

Figuur IV.1	Het verloop van de overheidsontvangsten, de uitgaven en de saldi	17
Figuur IV.2	De Staatsschuld naar valuta en schuld ratio	19
Figuur IV.3a	De binnenlandse schuld naar instrument per maart 2025	19
Figuur IV.3b	De buitenlandse schuld naar crediteur-type per maart 2025	20

V DE ONTWIKKELING VAN DE BETALINGSBALANS

Figuur V.1	De internationale reserves en importdekking: maart 2024 - maart 2025	23
Tabel V.1	De betalingsbalans	24
Figuur V.2	De lopende rekening	25
Figuur V.3	De financiële rekening	26
Tabel V.2	De kwartaalgemiddelde wisselkoersen	26
Figuur V.4	De totale US-dollar-omzetten van de banken en de wisselkantoren	27
Figuur V.5	De totale euro-omzetten van de banken en de wisselkantoren	28

VI HET TOEZICHT OP FINANCIËLE INSTELLINGEN

Tabel VI.1	Gecombineerde balans van de primaire banken.....	30
Tabel VI.2	Financiële indicatoren van banken.....	31
Tabel VI.3	Gecombineerde balans en winst- en verliesrekening der levensverzekeringsmaatschappijen	34
Tabel VI.4	Gecombineerde balans en winst- en verliesrekening der schadeverzekeringsmaatschappijen	34
Tabel VI.5	Financiële indicatoren van levensverzekeringsmaatschappijen	35
Tabel VI.6	Financiële indicatoren van schadeverzekeringsmaatschappijen.....	35
Tabel VI.7	Financiële indicatoren van pensioenfondsen	36
Figuur VI.1a	Balanstotaal van pensioenfondsen	37
Figuur VI.1b	Directe beleggingsopbrengsten ten opzichte van de totale opbrengsten	37
Figuur VI.2	Financiële indicatoren van spaarinstellingen	38
Figuur VI.3	Totale score van de Surinaamse commerciële banken	39
Figuur VI.4	Stressresultaten Post-shock CAR: juni 2024	40
Figuur VI.5	Aantal additionele banken onder 12,5% Post-shock CAR: december 2024	41

LIJST VAN AFKORTINGEN

AML/CFT/CPF	Anti-Money Laundering/Combating the Financing of Terrorism and Combating Proliferation Financing
AO	Administratieve organisatie
AML-PIU	Anti-Money Laundering - Project Implementatie Unit
AQR	Asset Quality Review
Bank	Centrale Bank van Suriname
Bbp	bruto binnenlands product
BRU	Bank Resolution Unit
Btw	bruto toegevoegde waarde
CAMELS	capital adequacy, asset quality, management, earnings, liquidity, and sensitivity
CAR	Capital Adequacy Ratio
CBC	Centrale Bank Certificaten
CDB	Caribbean Development Bank
CFATF	Caribbean Financial Action Task Force
DNB	De Nederlandsche Bank
EBS	Energie Bedrijven Suriname
ECB	Europese Centrale Bank
EFF	Extended Fund Facility
EUR	Euro
DNA	De Nationale Assemblée
DTK	Directoraat Toezicht Kredietwezen
FATF-ICRG	Financial Action Task Force - International Cooperation Review Group
FSC	Financial Stability Committee
FUR	Follow-up Rapport
IaDB	Inter-American Development Bank
IC	Interne controle
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IFIs	International Financing Institutions
IFRS	Internationale financiële rapportagestandaarden
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IR	Internationale reserves
IsDB	Islamic Development Bank
LCR	Liquidity Coverage Ratio
MEAI	Monthly Economic Activity Index
MER	Mutual Evaluation Rapport
ML/TF	Money Laundering/Terrorism Financing
MTH	Money Transfer House
NAMLAC	Nationale Anti-Money Laundering Commissie
NAP	Nationaal Actieplan
NASP	Nationaal AML/CTF/CPF Strategisch Plan
NOP	netto open vreemdevalutapositie

NRA	National Risk Assessment
NPL	Non-performing Loans
NV	Naamloze vennootschap
OAS-DTOC	Department against Transnational Organized Crime of the Organization of American States
OMO	Openmarktooperaties
OIN	Other Items Net
OPEC	Organisatie van olie-exporterende landen
OPEC+	Organisatie van olie-exporterende landen, waaronder Rusland en andere niet-OPEC olie-exporterende landen
PC/NC rating	partly compliant/non-compliant rating
Pp	procentpunt
ROA	Return on Assets
RWA	Risicogewogen activa
SCB	Surichange Bank NV
SNEPS	Suriname National Electronic Payment System
SRA	Sectoral Risk Analysis
SRD	Surinaamse dollar
SWM	Surinaamse Waterleiding Maatschappij
TD	Termijndeposito's
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
USD	Amerikaanse dollar
VSA	Verenigde Staten van Amerika
Vv-kredietverlening	Vreemdevalutakredietverlening
WTK 2023	Wet Toezicht Kredietwezen
ZiJin	Zijin Rosebel Gold Mines NV

1

De internationale economische ontwikkeling

I.1 Algemeen¹

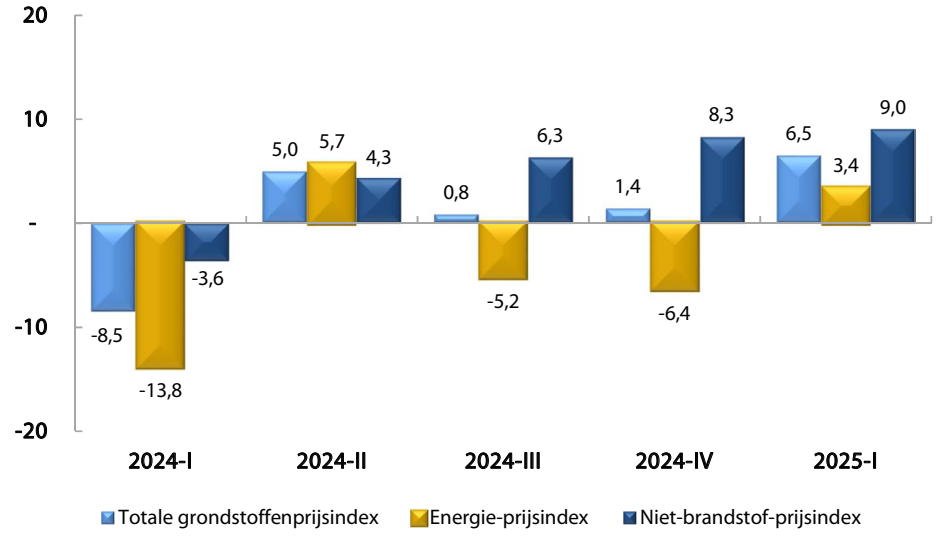
In het eerste kwartaal van 2025 zijn de prijzen op de grondstoffenmarkt gestegen. De totale grondstoffenprijsindex lag in dit kwartaal 6,5% hoger dan in het eerste kwartaal van 2024. Deze stijging was het gevolg van hogere bedragen in zowel de energie- als de niet-brandstof-prijsindex. De energie-prijsindex steeg met 3,4%, terwijl de niet-brandstof-prijsindex met 9,0% toenam (Figuur I.1).

De stijging van de energie-prijsindex werd voornamelijk veroorzaakt door een toename van de aardgas-prijsindex. Deze toename werd gedreven door een sterke vraag in de Verenigde Staten van Amerika (VSA), waar koud winterweer de productie tijdelijk verstoorde. Daarnaast zorgden de lage aardgasvoorraden in Europa

voor een opwaartse druk op de prijzen. De prijsindices van olie en steenkool daalden daarentegen, waardoor een hogere stijging van de energie-prijsindex werd afgeremd.

De toename van de niet-brandstof-prijsindex weerspiegelde prijsstijgingen bij verschillende grondstoffen: (i) een toename van de prijsindex voor landbouwproducten, voornamelijk door hogere prijzen voor cacao en koffie als gevolg van weersinvloeden op de productie en sterke vraag; (ii) een toename van de meststoffen-prijsindex, voornamelijk die van ureum, door productietekorten en exportbeperkingen; (iii) een toename van de metaal-prijsindex vanwege hogere prijzen voor aluminium te midden van verhoogde handelsspanningen; en (iv) een toename in de prij-

Figuur I.1 De ontwikkelingen op de grondstoffenmarkt
(in procenten)



Bron: Internationaal Monetair Fonds, Primary Commodity Price System.

¹ De data met betrekking tot de internationale economische ontwikkelingen en de bijbehorende vooruitzichten zijn ontleend aan het 'Primary Commodity Price System' en de 'World Economic Outlook van april 2025' van het Internationaal Monetair Fonds en de 'Commodity Markets Outlook van april 2025' van de Wereldbank. De analyse van de internationale economische ontwikkelingen en de bijbehorende vooruitzichten zijn gehaald uit de 'World Economic Outlook van april 2025' van het Internationaal Monetair Fonds en de 'Commodity Markets Outlook van april 2025' van de Wereldbank.

zen van edelmetalen, vooral goud, als reactie op aanhoudende economische onzekerheid en wereldwijde handelsspanningen.

1.2 De prijsontwikkeling van belangrijke exportproducten

1.2.1 Ruwe olie

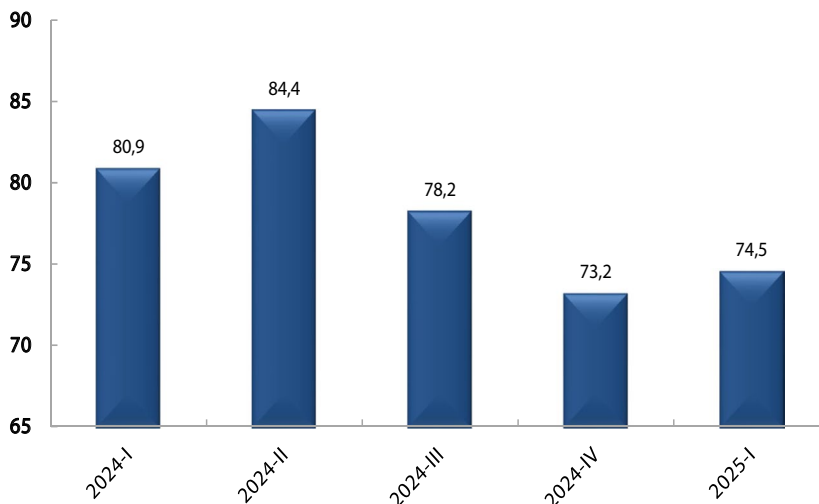
In het eerste kwartaal van 2025 daalde de gemiddelde prijs van ruwe olie met 7,8% ten opzichte van het eerste kwartaal van 2024 tot een gemiddelde prijs van US\$ 74,5 per vat (Figuur I.2). De prijsdaling was het gevolg van wereldwijde beleidsonzekerheid en handelsspanningen, die hebben geleid tot bezorgdheid over een vertraging van de mondiale economische groei en daarmee een verwachte afname in de groei van de wereldwijde vraag naar olie. Tegelijkertijd nam het olie-

aanbod buiten de Organisatie van olie-exporterende landen (OPEC), waaronder Rusland en andere niet-OPEC olie-exporterende landen (OPEC+), sterk toe.

1.2.2 Goud

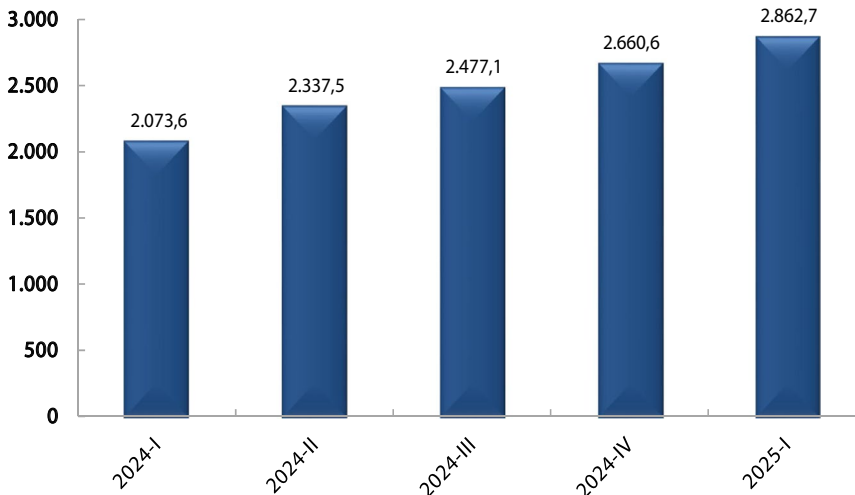
De goudprijs steeg met 38,1% ten opzichte van dezelfde periode in 2024 tot gemiddeld US\$ 2.862,7 per troy ounce 2024 (Figuur I.3). De stijging werd voornamelijk aangedreven door een sterke vraag naar veilige havens te midden van wereldwijde beleidsonzekerheid en handelsspanningen. Niet alleen particuliere en institutionele beleggers, maar ook centrale banken, verhoogden hun goudaankopen in dit klimaat van onzekerheid. Voor centrale banken speelde daarbij niet alleen het streven naar veiligheid een rol, maar ook strategische overwegingen binnen hun reservebeheer.

Figuur I.2 De internationale prijsontwikkeling van de gemiddelde olieprijs*
(US-dollar/barrel)



Bron: Internationaal Monetair Fonds, Primary Commodity Price System.
* Gemiddelde van U.K. Brent, Dubai en West Texas Intermediate, gelijk gewogen.

Figuur I.3 De internationale prijsontwikkeling van de gemiddelde goudprijs*
(US-dollar/Troy oz.)



Bron: Internationaal Monetair Fonds, Primary Commodity Price System.
* Fixing Committee van de London Bullion Market Association.

I.3 Vooruitzichten

Volgens het Internationaal Monetair Fonds (IMF) zal de energie-prijsindex lager uitvallen dan in 2024, voornamelijk vanwege lagere olieprijsen. De niet-brandstof-prijsindex zal daarentegen hoger liggen dan in 2024, voornamelijk door aanhoudend hoge goudprijzen. Deze vooruitzichten blijven sterk afhankelijk van de geopolitieke ontwikkelingen die met name samenhangen met het handelsbeleid van de VSA en haar handelspartners.

De gemiddelde prijs van ruwe olie zal in 2025 naar verwachting lager zijn dan in 2024. Dit komt doordat het olieaanbod naar verwachting sterker zal groeien dan de relatief zwakke wereldwijde vraag naar olie. De afnemende vraag naar olie wordt deels veroorzaakt door de ingevoerde verhoogde importtarieven van de

VSA en door de zwakke vraag uit China door groei van het aantal elektrische voertuigen. In het tweede kwartaal van 2025 zal de gemiddelde prijs van ruwe olie naar verwachting dalen tot gemiddeld US\$ 64 per vat. De gemiddelde prijs van ruwe olie is in april en mei 2025 reeds gedaald tot gemiddeld US\$ 64,8 per vat.

De Wereldbank verwacht dat de goudprijs in 2025 zal stijgen tot gemiddeld US\$ 3.250 per troy ounce. De goudprijs zal hoog blijven vanwege zijn rol als veilige haven in een periode van onzekerheid en geopolitieke spanningen. De gemiddelde goudprijs lag in april en mei 2025 al op gemiddeld US\$ 3.255,0 per troy ounce. In het tweede kwartaal van 2025 zal de goudprijs naar verwachting stijgen tot gemiddeld US\$ 3.271,7 per troy ounce.

2

De nationale economische ontwikkeling

II.1 Algemeen

In dit hoofdstuk komen de ontwikkeling van de economische groei en de ontwikkeling van de inflatie in het eerste kwartaal van 2025 aan de orde. Voor het benaderen van de economische groei is uitgegaan van de projectie van de Monthly Economic Activity Index (MEAI) voor het eerste kwartaal van 2025. De Centrale Bank van Suriname produceert maandelijks de 'Monthly Economic Activity Index' (MEAI), welke inzicht verschaft in de richting van economische bedrijvigheid in Suriname op korte termijn. De analyse van de inflatieontwikkeling is geschied op basis van gerealiseerde cijfers.

II.1.1 De ontwikkeling van de reële sector

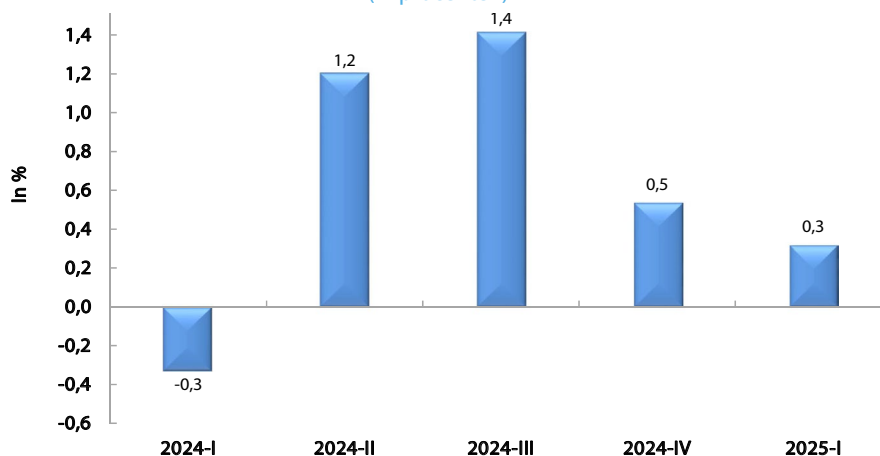
De gemiddelde groei van de Monthly Economic Activity Index (MEAI) is geschat op 0,3% (Figuur II.1). Dit is ten opzichte van het eerste kwartaal van het vorig jaar een groeitoename van 0,6pp. De MEAI-groei

wordt voornamelijk aangedreven door de sectoren: *Groot- & Kleinhandel en Markten (Handel)* (0,8pp), *Transport & Opslag* (0,6pp), *Mijnbouw* (0,4pp) en *Accommodatie & Voedingsdiensten en Gerelateerde Zaken* (0,2pp) (Figuur II.2).

II.2 De ontwikkeling van de economische groei

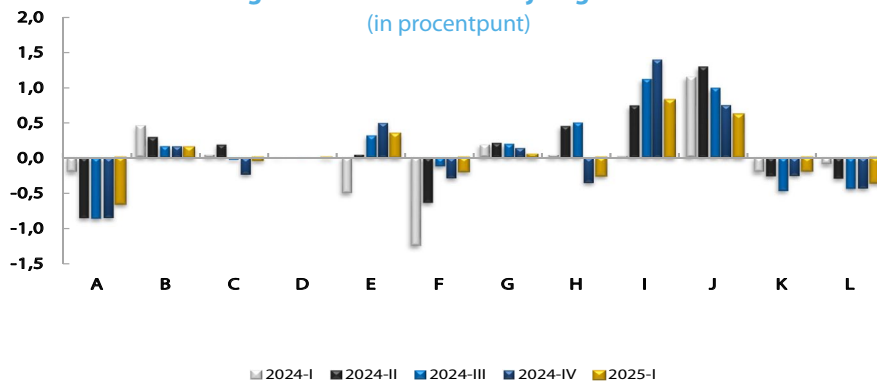
De groei in van de sector *Groot- & Kleinhandel en Markten (Handel)* is hoofdzakelijk het gevolg van toegenomen verkopen van bouwmaterialen en een verhoogde afzet van petroleumproducten. De groei in de sector *Transport & Opslag* is voornamelijk vanwege een toename in het luchtvervoer van passagiers. De stijging in restaurantomzetten verklaart de groei van de sector *Accommodatie & Voedingsdiensten en Gerelateerde Zaken*. De groei van de sector *Mijnbouw* kan worden toegeschreven aan de stijging van de goudertsproductie in de groot- en kleinschalige goudmijnbouw.

Figuur II.1 De economische groei
(in procenten)



Bron: Centrale Bank van Suriname

Figuur II.2 De sectorale bijdrage MEAI
(in procentpunt)



Bron: Centrale Bank van Suriname.

A. Landbouw, Jacht, Bosbouw & Visserij	E. Mijnbouw	I. Groot- & Kleinhandel en Markten
B. Accommodatie & Voedingsdiensten en gerelateerde zaken	F. Industrie & Fabricage	J. Transport & Opslag
C. Informatie & Communicatie	G. Elektriciteit, Gas, Stoom en Gekoelde lucht	K. Verzekerings- en andere Financiële instellingen
D. Watervoorziening: Riolering, Afvalbeheer en Sanering	H. Constructie	L. Overheid

Tegelijkertijd had de sector *Landbouw, Bosbouw en Visserij* (-0,7pp) een minder gunstige invloed op de groei vanwege de lagere rondhoutproductie. Dit was ook het geval in de sector *Constructie* (-0,3pp), welke werd veroorzaakt door een afname in de import van constructiebouwmaterialen. De minder gunstige bijdrage van de sector *Industrie en Fabricage* (-0,2pp) was als gevolg van de daling in goudverwerking, vanwege een afname in goudproductie bij zowel de groot- als kleinschalige goudmijnbouw alsook de daling van olieproductie vanwege de onderhoudsbeurt van de Staatsolieraffinaderij. Voor het tweede kwartaal van 2025 is een MEAI-groei geprojecteerd van 0,4%, die voornamelijk aangedreven zal worden door de sectoren: *Groot- & Kleinhandel en Markten (Handel)*, *Transport & Opslag*, *Industrie & Fabricage* en *Accommodatie & Voedingsdiensten en Gerelateerde Zaken*.

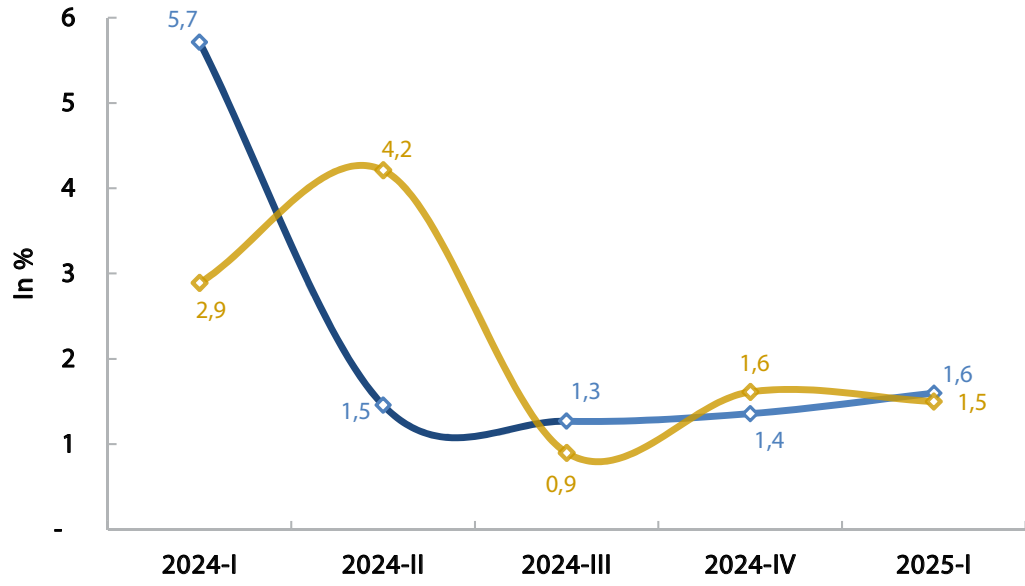
II.3 De ontwikkeling van de inflatie

In het eerste kwartaal van 2025 bereikte de inflatie een lager niveau ten opzichte van het eerste kwartaal van het voorgaande jaar. De kwartaaleinde en de kwartaalgemiddelde inflatie bedroegen respectievelijk 1,6% en 1,5%, terwijl deze in dezelfde periode van 2024 nog 5,7% en 2,9% bedroegen (Figuur II.3). De afname van het inflatietempo was voornamelijk het gevolg van prijsdalingen in de hoofdgroep *Voeding en Niet Alcoholische Drinken*, met name in de subgroep *Vruchten en Groenten* vanwege gunstige weersomstandigheden. De inflatie in de verslagperiode werd daarentegen opwaarts beïnvloed door prijsstijgingen in de hoofdgroepen *Huisvesting en Nutsvoorzieningen*, *Transport*

en *Overige Goederen en Diensten*. De stijging binnen de hoofdgroep *Huisvesting en Nutsvoorzieningen* was het gevolg van de tariefsaanpassingen van water en kookgas die in het eerste kwartaal van 2025 plaatsvonden. Prijzen in de hoofdgroep *Transport* stegen vanwege brandstofprijzen die in januari en februari met respectievelijk 3,0% om 4,0% toenamen. De prijsstijgingen in de hoofdgroep *Overige Goederen en Diensten* hielden verband met de stijging van de wisselkoersen. De US-dollar-wisselkoers steeg ten opzichte van de het vierde kwartaal van 2024 met 3,7%.

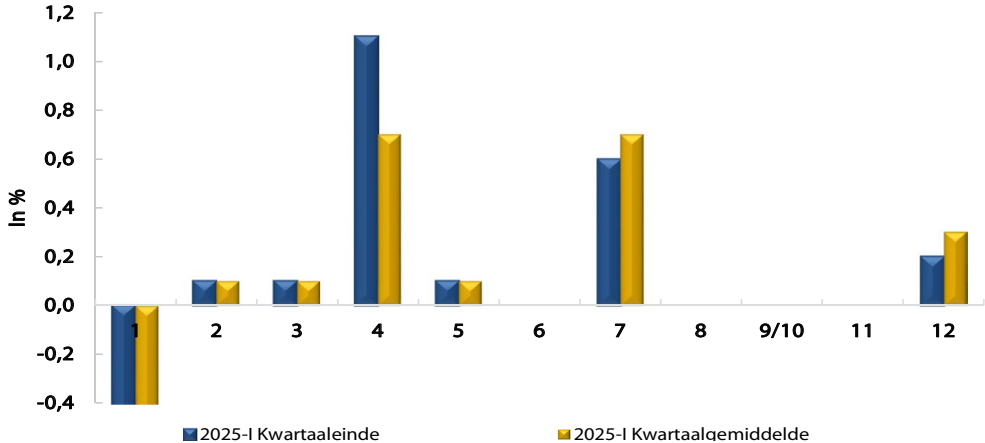
Voor het tweede kwartaal van 2025 wordt een toename van de inflatie verwacht. In april en mei 2025 is de inflatie verder gestegen: de maandinflatie bedroeg respectievelijk 0,7%, welke 0,2pp hoger was dan in maart 2025, en 0,8%. De hoofdgroepen die naar verwachting de inflatie in het tweede kwartaal opwaarts zullen beïnvloeden zijn: *Voeding en Niet Alcoholische Drinken*, *Huisvesting en Nutsvoorzieningen* en *Transport*. Binnen de hoofdgroep *Voeding en Niet Alcoholische Drinken* zullen naar verwachting de prijzen binnen de subgroep *Groenten en Fruit* stijgen als gevolg van aanhoudende regenval. Binnen de hoofdgroepen *Huisvesting en Nutsvoorzieningen* en *Transport* zullen de prijzen naar verwachting grotendeels worden beïnvloed door de verdere depreciatie van de SRD ten opzichte van de US-dollar en euro. Daarnaast zullen tariefsaanpassingen van water en kookgas ook bijdragen aan de inflatie in de hoofdgroep *Huisvesting en Nutsvoorzieningen*.

Figuur II.3 De ontwikkeling van de inflatie



Bron: Centrale Bank van Suriname.

Figuur II.4 De bijdrage per hoofdgroep



Bron: Centrale Bank van Suriname.

1. Voeding en Niet Alcoholische Dranken	5. Woninginrichting	9/10. Recreatie, Cultuur en Onderwijs
2. Alcoholische Dranken en Tabak	6. Gezondheidszorg	11. Buitenshuis Eten
3. Kleding en Schoeisel	7. Transport	12. Overige Goederen en Diensten
4. Huisvesting en Nutsvoorzieningen	8. Communicatie	

3

De monetaire ontwikkeling

III.1 Algemeen

Dit hoofdstuk analyseert de ontwikkelingen binnen de monetaire sector, met bijzondere aandacht voor zowel de geldhoeveelheid en kredietverlening in SRD als het gevoerde monetaire beleid.

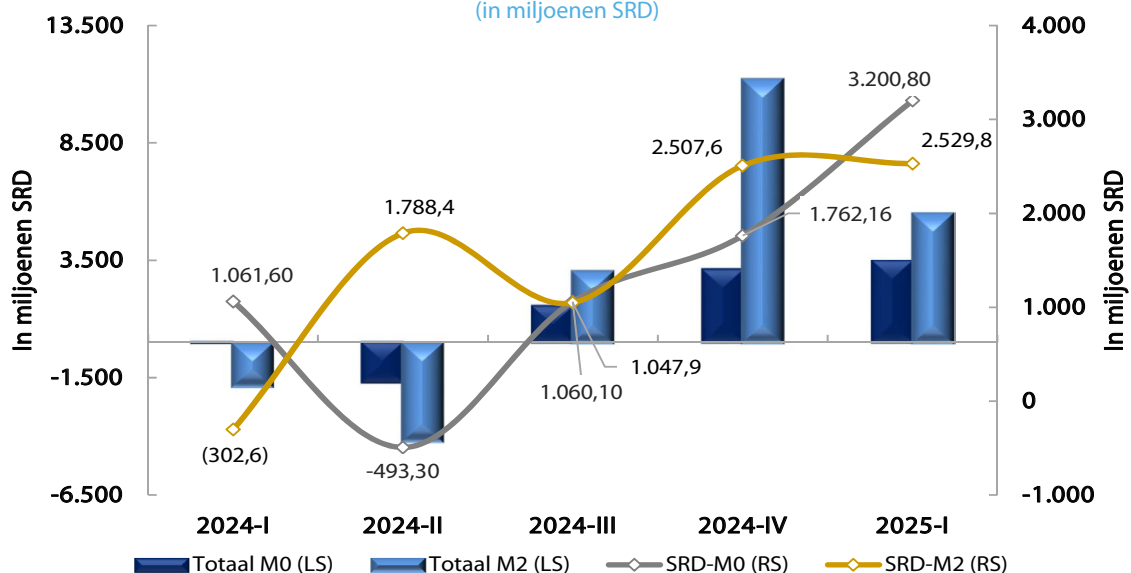
III.2 De SRD-M0 en SRD-M2 ontwikkelingen

De basisgeldhoeveelheid in de SRD-sfeer (SRD-M0) nam ten opzichte van het vierde kwartaal van 2024 toe met 16,0% tot SRD 23.157,0 miljoen (Figuur III.1). Deze toename was voornamelijk het gevolg van netto vervallen OMO's en netto-overheidsuitgaven. Op jaarbasis steeg SRD-M0 met 31,4%. In dit kwartaal vond tevens de boekhoudkundige verwerking plaats van de door de overheid uitgevoerde herkapitalisatie van de CBvS. Deze werd

verwerkt met een tegenboeking onder de post *Overige*, waardoor deze transactie verder geen invloed had op de liquiditeitsontwikkeling.

De binnenlandse liquiditeitenmassa in de SRD-sfeer (SRD-M2) steeg ten opzichte van het vierde kwartaal van 2024 met 8,7% tot SRD 31.680,2 miljoen (Tabel III.1). Deze stijging was mede toe te schrijven aan de toegenomen kredietverlening aan de private sector en de verhoogde overheidsbestedingen. Vergeliken met het eerste kwartaal van het voorgaande jaar groeide SRD-M2 met 33,1%, grotendeels door overheidsbestedingen en de toename van de kredieten aan de private sector. De boekhoudkundige verwerking van de herkapitalisatie van de CBvS is in Tabel III.1 merkbaar.

Figuur III.1 Mutatie totaal M0, totaal M2, SRD-M0 en SRD-M2
(in miljoenen SRD)



Bron: Centrale Bank van Suriname.

Tabel III.1 Oorzaken van verandering van de SRD-liquiditeitenmassa (SRD-M2)
(in miljoenen SRD)

Indicatoren	Realisatie								
	2022-IV	2023-I	2023-II	2023-III	2023-IV	2024-I	2024-II	2024-III	2024-IV
Overheid	(493,85)	(500,49)	(882,52)	809,48	(2.595,60)	(1.301,17)	(10,42)	(485,14)	219,31
Private sector	1.131,15	1.019,56	843,16	124,92	(207,45)	76,08	400,66	757,36	834,15
Overige	186,45	48,77	887,23	(1.244,25)	5.984,35	922,50	1.398,14	775,70	1.454,15
SRD-M2	823,75	567,84	847,87	(309,85)	3.181,30	(302,59)	1.788,37	1.047,91	2.507,61

Bron: Centrale Bank van Suriname.

III.3 De SRD-kredietverlening

In het eerste kwartaal van 2025 bedroeg de totale kredietverlening SRD 13.230,8 miljoen. Dit komt neer op een lichte stijging van SRD 161,2 miljoen (1,2%) ten opzichte van het vierde kwartaal in 2024 (Figuur III.2). Deze groei werd voornamelijk veroorzaakt door de kredietverlening aan de private sector, die met SRD 151,2 miljoen toenam. Deze toename was merkbaar bij de huishoudens met een aandeel van 53,8% en de bedrijven met een aandeel van 46,2%. Gelet op de verdeling naar economische sector was de stijging in de particuliere SRD-kredietverlening het grootst in de sectoren *Handel* (18,8%), *Woningbouw* (14,5%) en *Nijverheid* (9,5%). Het overheidskrediet nam met SRD 10,1 miljoen toe, voornamelijk door een hogere debetstand. Ten opzichte van het eerste kwartaal van 2024 vertoonde de totale kredietverlening een stijging van SRD 2.066,0 miljoen (18,5%). Deze stijging werd hoofdzakelijk gedreven door een toename van de private kredieten ter omvang van SRD 2.142,6 miljoen (19,6%).

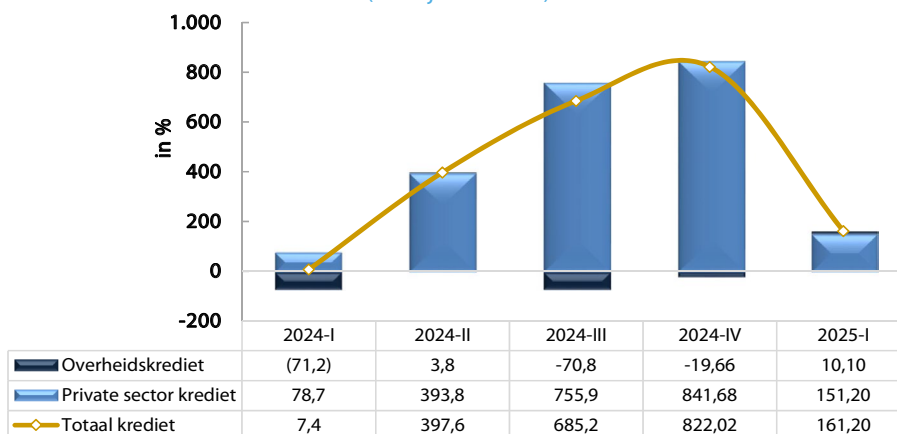
III.4 Het monetaire beleid: openmarktoperaties

Reserve money targeting parameters

In het kader van het 'reserve money targeting' raamwerk voerde de Bank in het eerste kwartaal van 2025 openmarktoperaties (OMO's) uit op basis van de volgende parameters (Tabel III.2).

De voornaamste uitgangspunten, die golden bij de uitvoering van het IMF-programma, waren een jaarlijkse economische groei van 3,2% en jaareinde inflatie van 8,6% voor het eerste kwartaal van 2025. Verder werd gerekend met een constante omloopsnelheid van het geld en een stabiele geldmultiplicator. Op basis van deze aannames en met inachtneming van de beheersing van de rentekosten van de openmarktoperaties werden de afroomvolumes vastgesteld. De OMO's resulteerden aan het einde van het eerste kwartaal van 2025 in een underperformance van de SRD-M0-target ter omvang van SRD 4.203,5 miljoen. De netto-injectie uit hoofde van de OMO's was in dit kwartaal SRD 1.299,8 miljoen. Dit bracht de netto-OMO-voorraad op SRD 2.145,1 miljoen per einde van dit kwartaal.

Figuur III.2 De mutatie SRD-kredietverlening
(in miljoenen SRD)



Bron: Centrale Bank van Suriname.

Tabel III.2 De reserve money targeting parameters

Indicatoren	2024							
	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec
Reële bbp-groei (%) MEAI	0,2	1,1	1,4	0,8	1,6	1,6	1,8	2,3
Headline-inflatie (YoY) RES	18,6	16,2	13	11,1	10,5	10,1	9,6	10,1
SRD-M0 actual (enge definitie)	17.027,20	16.904,30	17.345,70	17.816,90	17.841,90	18.549,40	19.520,50	19.655,20
SRD-M0 actual (ruime definitie)	17.281,00	17.133,90	17.575,30	18.107,90	18.194,00	18.881,00	19.866,60	19.956,20
SRD-Velocity	6,3	6,2	6,3	6,2	6,3	6,2	6	6
SRD-Multiplier	1,4	1,5	1,5	1,4	1,5	1,5	1,4	1,5

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Het beheersen van de rentekosten van deze operaties was medebepalend bij de vaststelling van de afroombvolumes. Vergeleken met dezelfde periode in 2024 is deze voorraad gestegen met 4,1%.

Ontwikkeling van de overtollige liquiditeiten

De overtollige liquiditeiten bedroegen per eind maart 2025 SRD 3.547,6 miljoen, dit is een stijging van 50% (SRD 1.183 miljoen) in vergelijking met maart 2024. De overtollige liquiditeiten per maart 2024 bedroegen SRD 2.364,6 miljoen.

De autonome factoren die het niveau van de overtollige liquiditeiten hebben doen toenemen in het eerste kwartaal van 2025 zijn (Tabel III.3):

- Een afname van overheidsvorderingen¹ als gevolg van uitgaven voor SRD 1.531,8 miljoen;
- Een afname van de netto-OMO-voorraad met SRD 1.329,9 miljoen;
- De overige nog te verklaren factoren (OIN) met SRD 308,5 miljoen.

De overige autonome factoren die een verdere toename van de overtollige liquiditeiten hebben beperkt, zijn:

- De toename van de verplichte kasreserves en de 5% SNEPS-verplichtingen voor totaal SRD 460,1 miljoen, mede vanwege de toename van de depositobasis.
- Een toename van de bankbiljetten in omloop met SRD 29,1 miljoen.

De ontwikkeling van SRD-M0 in het eerste kwartaal van 2025

Gedurende het eerste kwartaal van 2025 heeft de Bank de basisgeldhoeveelheidsdoelstelling niet gerealiseerd daar de gerealiseerde geldhoeveelheid een sterkere groei vertoonde dan de target van 1% per maand. De gerealiseerde geldhoeveelheid per maart 2025 bedroeg SRD 23.157,0 miljoen en de basisgeldhoeveelheidsdoelstelling SRD 18.953,5 miljoen.

De belangrijkste autonome factoren die een rol hebben gespeeld bij deze under performance zijn: de afname van de overheidsvorderingen en de afname van de netto-OMO-voorraad.

De ontwikkeling van de autonome factoren gedurende deze periode resulteerde in een underperformance van SRD 4.203,5 miljoen voor de Bank per eind maart 2025. Deze under performance is met meer dan 100% gestegen in vergelijking met dezelfde periode in 2024. Ultimo maart 2024 bedroeg de under performance SRD 588,1 miljoen.

Ontwikkeling van de OMO's

Gedurende het eerste kwartaal van 2025 heeft de Bank een totaal volume van SRD 15.750,0 miljoen, voor zowel TD's als CBC's aangekondigd. De algemene banken hebben gedurende deze periode, 64,4% meer (SRD 25.899,5 miljoen) aangeboden.

Tabel III.3 Effect van de verandering in autonome factoren op overtollige liquiditeiten

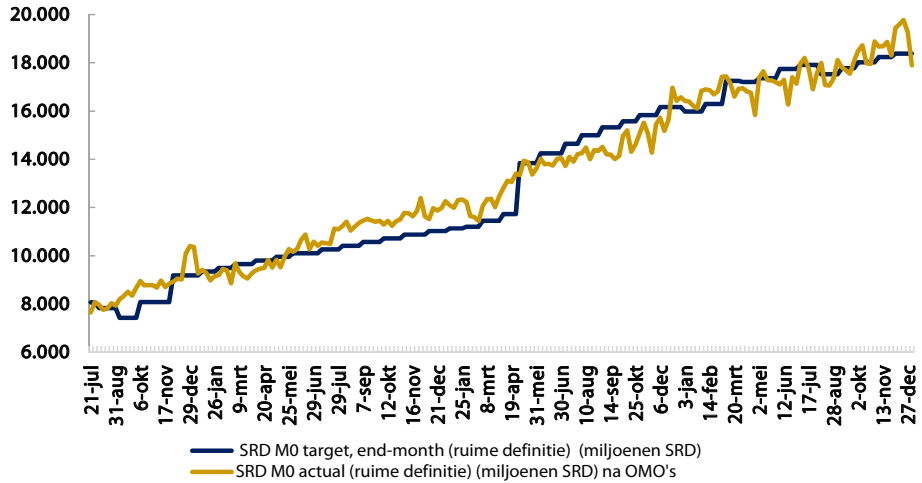
Monetair instrument derde kwartaal	Liquiditeitseffect	
	2024	2023
Openmarktoperaties	285,3	596,7
Verandering in bankbiljetten in het bankensysteem	-1.730,3	-1.045,5
Overheid: net transacties	1.445,3	1.692,7
Overige factoren Netto (OIN)	82,8	22,8
Verandering in bankreserve	83,1	1.266,7
Verandering in verplichting kasreserve	-745,3	-694,5
Verandering in 5% SNEPS-norm	-90,6	-113,0
Verandering in overtollige liquiditeiten	-752,8	459,2

Bron: Centrale Bank van Suriname.

- (negatief) zorgt voor een afname van overtollige liquiditeiten.
+(positief) zorgt voor een toename van overtollige liquiditeiten.

1 Inclusief belastingafdrachten oliemaatschappijen.

Figuur III.3 De ontwikkeling van SRD-M0



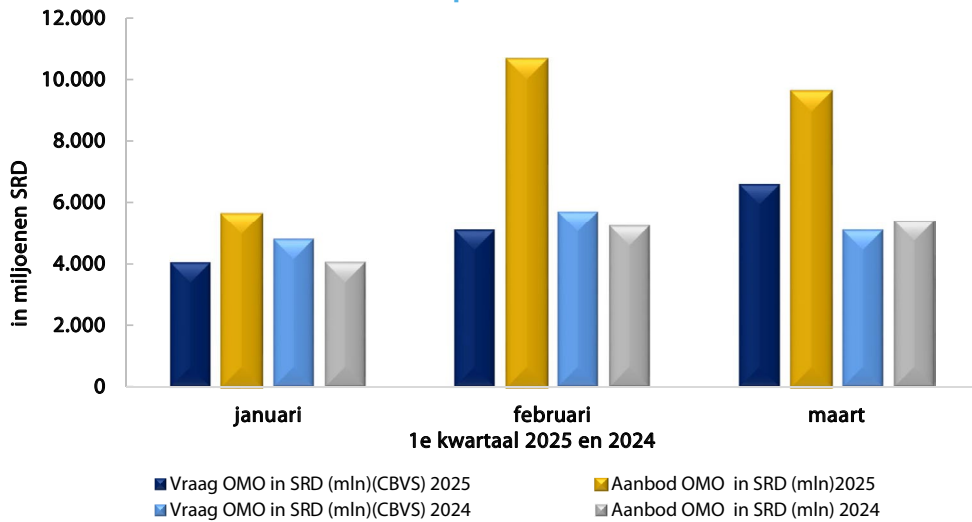
Bron: Centrale Bank van Suriname

Vergeleken met dezelfde periode in 2024, bedroeg het aangekondigd volume SRD 15.600,0 miljoen en hadden de algemene banken 5,9% minder geboden (SRD

14.681,8 miljoen) (Figuur III.4).

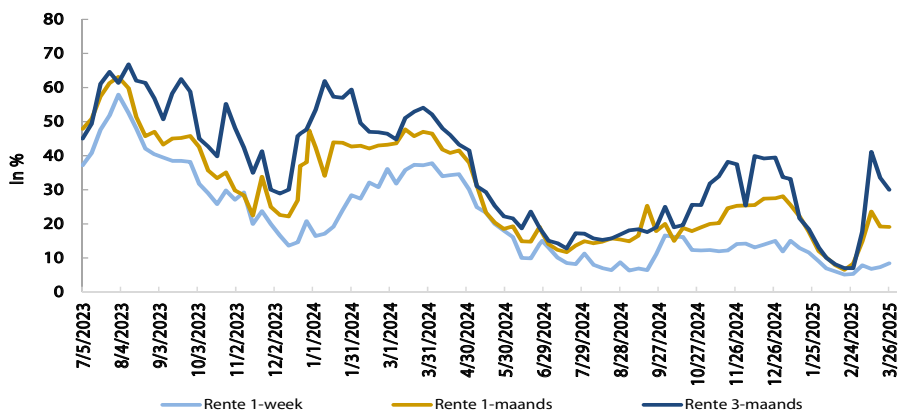
De overtollige liquiditeiten van de algemene banken bedroegen in het eerste kwartaal van 2025 gemiddeld bijkans SRD 2.569,0 miljoen.

Figuur III.4 De totale gewenste vraag versus het aanbod 1^e kwartaal 2025 ten opzichte van 1^e kwartaal 2024



Bron: Centrale Bank van Suriname

Figuur III.5 De renteontwikkeling van januari - maart 2025



Bron: Centrale Bank van Suriname

De Bank heeft gedurende het eerste kwartaal 2025 in totaal dertien (13) TD-veilingen uitgevoerd en tevens vond 1 (één) CBC-uitgifte plaatst onder het Retail segment op 26 februari 2025.

De participatieratio van de algemene banken tijdens de TD-veilingen bedroeg in het eerste kwartaal van 2025 gemiddeld 72,8%. Dit is een daling van 15,4pp vergeleken met de gemiddelde participatieratio van 88,2% in het eerste kwartaal van 2024.

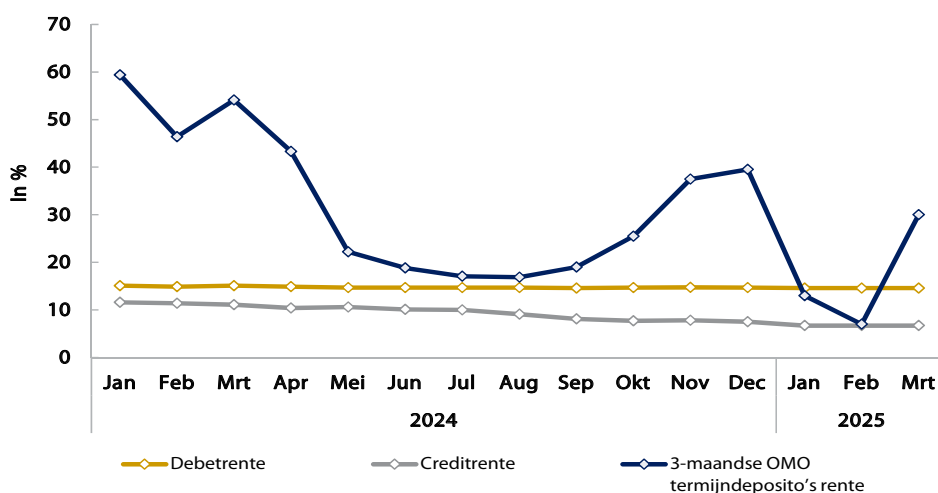
De Bank heeft succesvol een daling in de biedrente van de banken bewerkstelligd, wat tot uiting komt in de gewogen gemiddelde rentetarieven van alle drie TD-instrumenten aan het eind van Q1 2025 ten opzichte van Q1 2024. De rente op het 1-weeks TD-instrument daalde met 28,8pP naar 8,4%, op het 1-maands TD-instrument met 27,9 procentpunt naar 19,1% en op het 3-maands TD-instrument met 24,1pp naar 30,0%.

De doorwerking oftewel de transmissie van de OMO-rente op de bancaire rentetarieven blijkt, zoals te zien in Figuur III.8, vooralsnog zwak te zijn. De ontwikkeling van de bancaire rentes versus de 3-maandse termijndeposito OMO-rente verloopt niet evenredig aan elkaar.

De gemiddelde bancaire leenrente is ultimo maart 2025 t.o.v. maart 2024 met 0,5pp afgenomen tot 14,6% (maart 2024 15,1%). Ook de depositorente is gedurende deze periode gedaald met 4,2pp tot 6,9% (maart 2024 11,1%), als gevolg van verlaging van de rentetarieven op korte ermijndepositos door diverse banken.

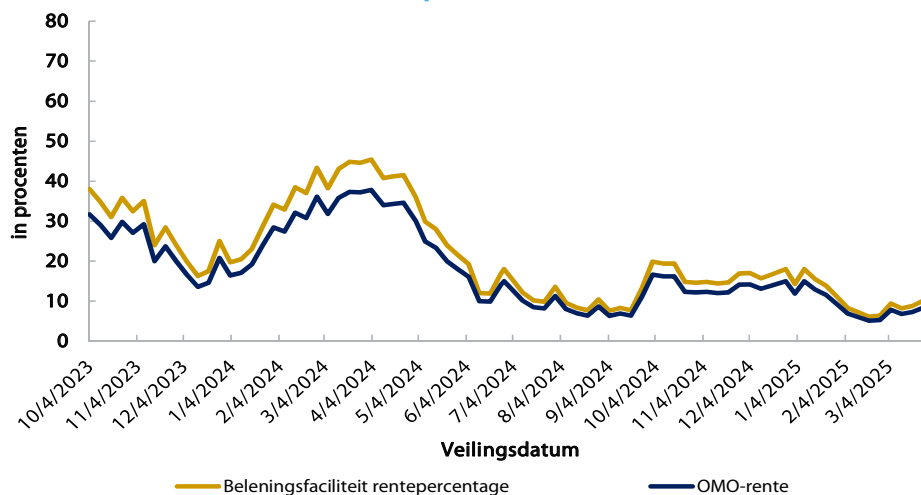
Figuur III.7 vertoont de ontwikkeling van de officiële rentecorridor in de periode maart 2025 t.o.v. maart 2024. De OMO-rente wordt beschouwd als de bodem ook wel floor, terwijl de rente op de beleningsfaciliteit

Figuur III.6 De renteontwikkeling bij de banken versus 3-maandse OMO-rente



Bron: Centrale Bank van Suriname

Figuur III.7 De ontwikkeling van de officiële rentecorridor 1e kwartaal 2025 ten opzichte van 1e kwartaal 2024



Bron: Centrale Bank van Suriname

fungeert als het plafond, ook wel ceiling.

De beleningsfaciliteit is een van de permanente faciliteiten van de Bank, waarop de algemene banken die gedurende hun bancaire operaties te kampen hebben met liquiditeitstekorten, op korte termijn een beroep kunnen doen. De rente van de beleningsfaciliteit wordt berekend op basis van de gewogen gemiddelde toegevoegde rente van de OMOs vermenigvuldigd met een renteopslag (premium) van 20%.

De rente van de beleningsfaciliteit is per eind maart 2025 t.o.v. eind maart 2024 gedaald met 34,6pp tot 10,1% (maart 2024: 44,6%). De drastische afname van de OMO-rente in onderhavige periode is de reden geweest voor deze daling. Vermeldenswaard is dat in de periode onder beschouwing geen beroep is gedaan op deze faciliteit van de Bank.

OMO-voorraad

De netto-OMO-voorraad is aan het eind van het eerste kwartaal van 2025 in vergelijking met eind eerste kwartaal 2024 met SRD 84,3 miljoen (4,1%) toegenomen tot SRD 2.145,1 miljoen (2024-I: SRD 2.060,7 miljoen).

De totale netto-OMO-voorraad ultimo eerste kwartaal 2025 is opgebouwd uit de uitgifte van CBC's voor SRD 1.734,9 miljoen en TD-veilingen voor SRD 410,2 miljoen.

OMO-voorraad

De netto-OMO-voorraad is aan het eind van het eerste kwartaal van 2025 in vergelijking met eind eerste kwartaal 2024 met SRD 84,3 miljoen (4,1%) toegenomen tot SRD 2.145,1 miljoen (2024-I: SRD 2.060,7 miljoen).

De totale netto-OMO-voorraad ultimo eerste kwartaal 2025 is opgebouwd uit de uitgifte van CBC's voor SRD 1.734,9 miljoen en TD-veilingen voor SRD 410,2 miljoen.

Kosten van de OMO's

De kosten van de uitgevoerde monetaire operaties (TD's en CBC's), geboekt op de verlies- en winstrekening van de Bank, bedroegen in Q1-2025 SRD 628,2 miljoen, een daling van 25,1% ten opzichte van Q1-2024 (SRD 839,0 miljoen).

De afwikkeling per instrument in de periode onder beschouwing is als volgt:

- De Bank heeft in totaal SRD 19.843,7 miljoen afgewikkeld aan TD's, hiervan was SRD 19.231,5 miljoen hoofdsom en SRD 612,2 miljoen rente.
- Aan CBC's is SRD 933,7 miljoen afgewikkeld, hiervan was SRD 690,2 miljoen hoofdsom en SRD 243,4 miljoen rente.

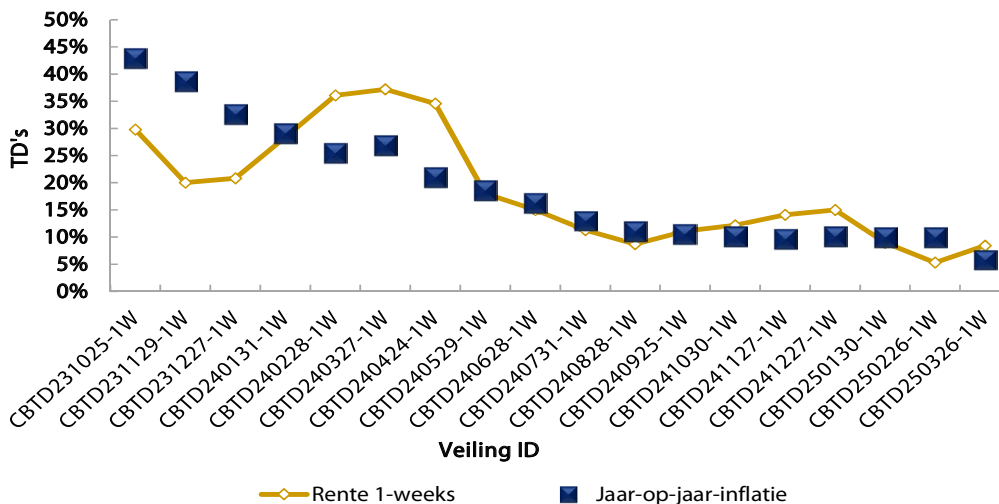
Effectiviteit van de OMO's

De netto-OMO-voorraad per ultimo maart 2025 is in vergelijking met ultimo maart 2024 toegenomen, wat inhoudt dat de Bank per saldo meer overtollige SRD-liquiditeiten heeft afgeroomd dan terugbetaald aan hoofdsom en rente van uitgegeven TD's en CBC's. De gemiddelde vrije reserves na operaties gedurende het eerste kwartaal van 2025 bedroegen bijkans SRD 2.106,4 miljoen. Dit is een stijging van 25,3% (SRD 424,8 miljoen) vergeleken met het eerste kwartaal van 2024 (2024-I: SRD 1.681,6 miljoen). Bekeken vanaf de start van de operaties in juli 2021 bedroegen de gemiddelde vrije reserves van de banken na operaties tot en met eind maart 2025, gemiddeld SRD 1.050,4 miljoen. Dit is bijkans 49,0% van de netto-OMO-voorraad ultimo maart 2025.

In Figuur III.8 wordt de ontwikkeling van de OMO-rente t.o.v. de maandeinde inflatie weergegeven. De OMO-rente vertoonde in Q1-2025 een dalende trend. De maandeinde inflatie vertoonde in dezelfde periode ook een daling en bedroeg per eind maart 2025 5,8%.

In vergelijking met het eerste kwartaal van 2024, is de OMO-rente met 28,8pp gedaald tot 8,4% (maart 2024: 37,2%) en de maandeinde inflatie met 21,0pp tot 5,8% (maart 2024: 26,8%).

Figuur III.8 De ontwikkeling van de OMO-rente ten opzichte van de maandeinde inflatie



Bron: Centrale Bank van Suriname

4

De ontwikkeling van de staatsfinanciën

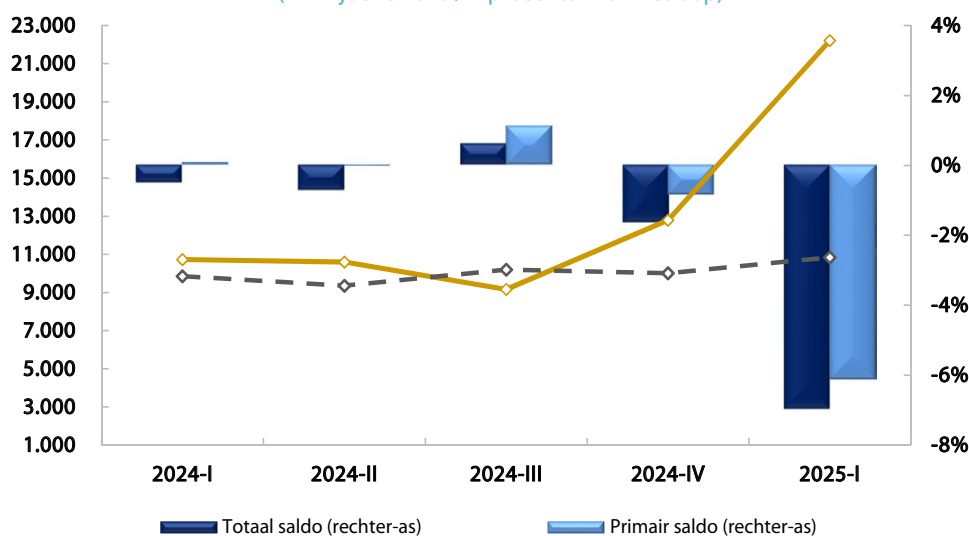
IV.1 Algemeen

In het eerste kwartaal van 2025 voerde de Regering enkele eerder aangekondigde maatregelen uit aan de uitgavenzijde, wat resulteerde in een aanzienlijke stijging van de overheidsuitgaven. Aan de ontvangstenzijde werden daarentegen geen nieuwe inkomstenverhogende maatregelen getroffen, waardoor het tekort op de overheidsrekeningen verder opliep. De verslechtering van de Staatsfinanciën werd in belangrijke mate beïnvloed door de herkapitalisatie van de Bank. Hoewel de kapitaalversterking grotendeels via obligaties werd vormgegeven en deels als liquiditeitsinjectie werd uitgekeerd, werd de volledige toewijzing verantwoord als uitgave, wat het tekort aanzienlijk opdreef. De effectieve staatsschuld nam eveneens toe in het eerste kwartaal van 2025 als gevolg van trekkingen uit bestaande buitenlandse leningen en de herkapitalisatie van de Bank. Hierdoor steeg de Staatsschuld ratio tot 108,7% van het bbp.

IV.2 Ontvangsten en uitgaven

In het eerste kwartaal van 2025 stegen de totale overheidsontvangsten met 10% ten opzichte van het eerste kwartaal van 2024 en bedroegen SRD 10,8 miljard (Figuur IV.1). Deze groei was voornamelijk toe te schrijven aan een stijging van de belastingontvangsten met 15,2%. De directe belastingen namen toe met 7,0% (2024: 21,8%) voornamelijk door hogere loonbelastingontvangsten uit de niet-mijnbouwsector en een stijging van de dividendbelasting. Deze belastingcategorieën stegen respectievelijk met SRD 180,7 miljoen (26,9%) en SRD 168,2 miljoen (108,2%). De indirecte belastingen stegen eveneens, en wel met 22,1%. Deze toename werd teweeggebracht door hogere ontvangsten uit de invoerrechten en de belasting op de toegevoegde waarde (BTW). De invoerrechten vertoonden een stijging van SRD 482,2 miljoen (55,1%) en de BTW was SRD 240,5 miljoen (15,6%) hoger. De toename van importen van onder andere transportmiddelen,

Figuur IV.1 Het verloop van de overheidsontvangsten, de uitgaven en de saldi
(in miljoenen SRD/in procenten van het bbp)



Bron: Rapportages van het ministerie van Financiën en Planning d.d. 12 juni 2025, <https://gov.sr/ministeries/ministerie-van-financien-en-planning/documenten/>.

machines en voedingsmiddelen alsook de stijging van de US-dollar-wisselkoers resulteerden in hogere invoerrechten. Naast eerdergenoemde belastingen nam de verbruiksbelasting op motorbrandstof ook toe en wel met SRD 61,9 miljoen.

De niet-belastingontvangsten vertoonden een lichte daling van 2,2%. De totale royalty-ontvangsten bleven op hetzelfde niveau als het eerste kwartaal van 2024, namelijk SRD 1,0 miljard. Daarentegen verdubbelden de dividendontvangsten en bedroegen die eveneens SRD 1 miljard. De Staat ontving in het eerste kwartaal van 2025 dividendbetalingen van: Zijin Rosebel Goldmines N.V. ad US\$ 3,5 miljoen en van Staatsolie Maatschappij Suriname N.V. (Staatsolie) ad US\$ 35 miljoen. Aan grondconversie werd SRD 111,7 miljoen ontvangen, wat SRD 106,2 miljoen meer was dan dezelfde periode in 2024. De daling van de totale niet-belastingontvangsten was voornamelijk het gevolg van lagere ontvangsten uit consent- en zegelrechten en de post overige niet-belastingontvangsten. Gezamenlijk namen deze posten af met SRD 0,9 miljard, een daling van 56,7% ten opzichte van het eerste kwartaal van 2024.

De schenkingen stegen met SRD 86,3 miljoen tot SRD 182,1 miljoen. Dit bedrag omvat onder meer een schenking van Nederland ad SRD 180 miljoen (€ 5,0 miljoen), bestemd voor de verruiming van het Productie KredietFonds (PKF). De middelen uit dit Fonds dienen ter ondersteuning van het klein- en middenbedrijf in Suriname met als doel de versterking van hun concurrentiepositie en de stimulering van importvervanging.

De totale overheidsuitgaven namen toe met 107% en bedroegen SRD 22,2 miljard (Figuur IV.1). De lopende uitgaven stegen met 112,6% voornamelijk als gevolg van de herkapitalisatie van de Bank, welke onder de post *Subsidies en Bijdragen* werd geboekt¹. In totaal werd een bedrag van SRD 9,4 miljard aan de Bank verstrekt op basis van de resultaten over de boekjaren 2020 en 2021. Daarvan werd een kapitaalinjectie van SRD 1 miljard in contanten uitgekeerd, terwijl het resterende bedrag werd uitgegeven in de vorm van obligaties. Daarnaast droegen de verhogingen² van de sociale uitkeringen en de invoering van de studentenuitkering bij aan de toename van de post *Subsidies en Bijdragen*.

1 Volgens het IMF's Government Finance Statistics Manual (GFS 2014) moet een kapitaalinjectie aan een overheidsinstelling als een uitgave worden geboekt onder kapitaaltransfers of subsidies indien deze bedoeld is om verliezen te dekken, zonder dat daar een financieel actief (zoals aandelen of leningen) tegenover staat. Zoals gesteld in paragraaf 6.85 van het GFS 2014: Kapitaaltransfers aan overheidsbedrijven moeten als uitgave worden geboekt indien de overdracht bedoeld is om opgelopen verliezen te dekken of om kapitaal te verstrekken zonder dat daar een aandelenbelang of schuldinstrument tegenover staat.

2 In een regeringsvergadering van 5 maart 2025 werd besloten de AOV te verhogen van SRD 1.750,- naar SRD 2.250,- en de financiële bijstand voor mensen met een beperking te verhogen van SRD 2.500,- naar SRD 2.750,-. Daarnaast werd de studentenuitkering ingevoerd, waarbij aan studenten boven de 18 jaar een maandelijkse toelage van SRD 800,- uitgekeerd zal worden.

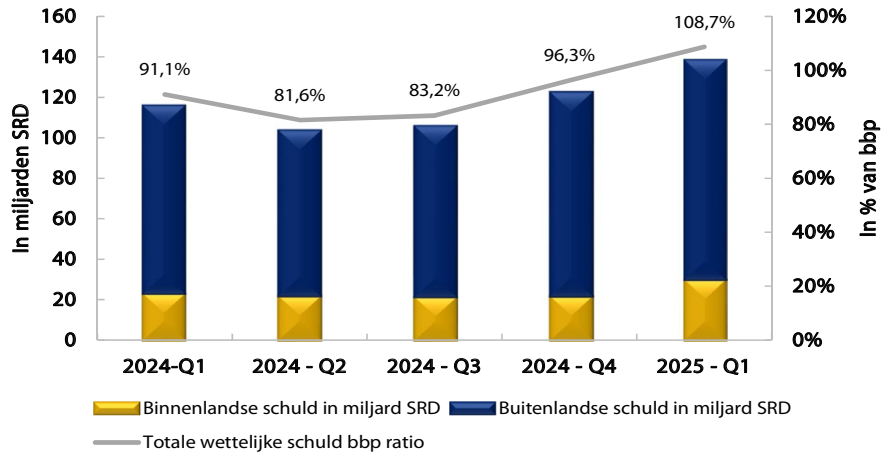
Deze post nam toe met SRD 9,1 miljard, gelijk aan een stijging van 206,3%. De personele uitgaven stegen met SRD 0,9 miljard (34%) als gevolg van een salarisverhoging van 5% en de incorporatie van de koopkrachtversterking van SRD 3.500 in het salaris. Deze verhoging en incorporatie golden ook voor het personeel van de subsidie-ontvangende instellingen, aangezien zij gelijkgesteld zijn aan ambtenaren, en de gepensioneerden uit overheidsdienst. Dit droeg ook bij aan de toename van de post *Subsidies en Bijdragen*.

Het wegwerken van betalingsachterstanden voor geleverde goederen en diensten, waaronder vuilophaal, onderhoud van wegen en gebouwen en het beheren van overheidssystemen leidden tot een stijging van de post *Goederen en diensten* met SRD 0,6 miljard (34,0%). De interestbetalingen namen toe met 37,6% tot een bedrag van SRD 1,4 miljard, waarvan SRD 1 miljard aan buitenlandse crediteuren werd voldaan. De kapitaaluitgaven vertoonden een stijging van 47,9%, en bedroegen SRD 1,4 miljard. Het grootste deel hiervan werd besteed aan infrastructurele projecten.

De ontvangsten liepen achter op de toenemende uitgaven, wat resulteerde in een verdere verslechtering van de overheidsfinanciën. Het tekort op de totale rekening bedroeg SRD 11,4 miljard, gelijk aan een tekort van 1,2% van het bruto binnenlands product (bbp). Op de primaire rekening werd een tekort van SRD 10,0 miljard, gelijk aan 0,4% van het bbp, genoteerd (Figuur IV.1). Hierdoor werd de target van het EFF-programma voor maart niet gehaald. De vastgestelde target was exclusief de herkapitalisatie van de Bank. Exclusief de herkapitalisatie bedroeg het tekort op de totale rekening 6,9% en op de primaire rekening was het tekort 6,1% van het bbp. Het EFF-programma is per eind maart 2025 beëindigd.

Voor het tweede kwartaal van 2025 wordt verwacht dat de overheidsontvangsten niet zullen toenemen ten opzichte van het eerste kwartaal. De overheidsuitgaven zullen naar verwachting lager uitvallen dan het eerste kwartaal, aangezien de herkapitalisatie van de Bank een eenmalige uitgave betrof die onder de post *Subsidie* werd geboekt. Ten opzichte van het tweede kwartaal van 2024 zullen de uitgaven naar verwachting hoger liggen, vooral door betalingen in het kader van de verkiezingen, investeringen in infrastructurele projecten en interestbetalingen.

Figuur IV.2 Het verloop van de Staatsschuld op kwartaalbasis



Bron: Bureau voor de Staatsschuld (SDMO) <https://sdmo.org/index.php/statistieken-verloop-staatsschuld>.

IV.3 Financiering

Het tekort werd gefinancierd met middelen uit zowel binnenlandse als buitenlandse financieringsbronnen. Aan de binnenlandse zijde betrof dit met name overheidsmiddelen die onder meer werden aangewend voor de herkapitalisatie van de Bank. Tot de buitenlandse financieringsbronnen behoorden de Internationale Financiële Instellingen (IFIs), waaronder de Inter-American Development Bank (IaDB) en het IMF. In maart werd de laatste tranche uit het EFF-programma uitgekeerd met een omvang van SDR 33,6 miljoen (US\$ 44,6 miljoen).

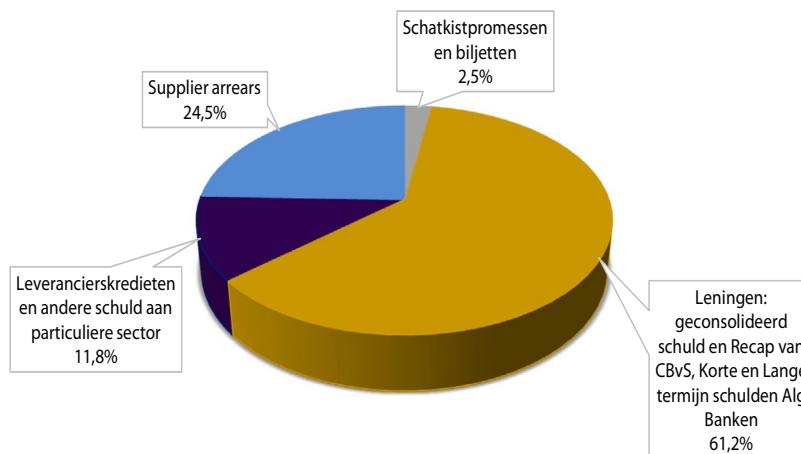
steeg met 11,5%, doordat de nieuwe schuldopnames groter waren dan de aflossingen. De binnenlandse schuld kende een aanzienlijke toename van 85,2%, voornamelijk als gevolg van de herkapitalisatie van de Bank. Deze maatregel maakte deel uit van het IMF-programma en omvatte een kapitaalinjectie van SRD 1 miljard en de uitgifte van staatsobligaties ter waarde van SRD 8,4 miljard. Deze obligaties dienden ter dekking van de verliezen die de Bank had geleden in de periode 2020-2021. Als gevolg van deze schuldontwikkelingen kwam de totale wettelijke schuldquote aan het einde van het eerste kwartaal uit op 108,7% van het bbp (Figuur IV.2).

IV.4 De Staatsschuld

Aan het einde van de verslagperiode bedroeg de effectieve staatsschuld SRD 138,1 miljard (US\$ 3,7 miljard), wat neerkomt op een stijging van 19,3% ten opzichte van dezelfde periode in 2024. De buitenlandse schuld

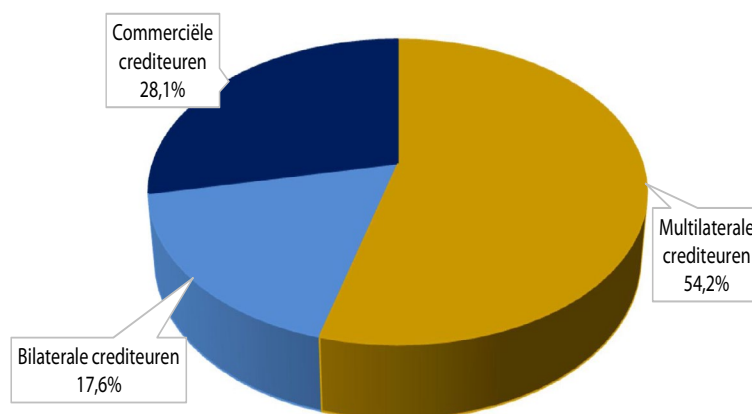
De binnenlandse schuld bedroeg SRD 30,0 miljard en bestond voor 61,2% uit leningen. Dit betrof onder meer de geconsolideerde schuld, staatsobligaties uitgegeven in het kader van de herkapitalisatie van de Bank, en kor-

Figuur IV.3a De binnenlandse schuld naar instrument per maart 2025



Bron: Bureau voor de Staatsschuld.

Figuur IV.3b De buitenlandse schuld naar crediteur-type per maart 2025



Bron: Bureau voor de Staatsschuld.

te- en langetermijnschulden bij commerciële banken. Het resterende deel van de binnenlandse schuld was als volgt samengesteld. Achterstallige betalingen aan leveranciers (supplier debt) vertegenwoordigden 24,5%, terwijl leverancierskredieten en andere verplichtingen aan de particuliere sector goed waren voor 11,8%. Schatkistpapier en promessen maakten samen 2,5% van de binnenlandse schuld uit (Figuur IV.3a). De buitenlandse schuld bedroeg SRD 108,3 miljard (US\$ 2,9 miljard). Hiervan was 54,2% uitstaand bij multilaterale instellingen, 28,1% bij commerciële crediteuren en 17,6% bij bilaterale crediteuren (Figuur IV.3b).

Voor het tweede kwartaal van 2025 wordt een verdere toename van de totale staatsschuld verwacht, voornamelijk als gevolg van een aanhoudende stijging van de buitenlandse schuld. Hoewel er ook aflossingen plaatsvinden op buitenlandse leningen, wordt de opwaartse trend, die sinds december 2024 zichtbaar is, vooral gedreven door nieuwe trekkingen op gecommitteerde leningen. Bij aanvullende buitenlandse financiering, vooral door nieuwe trekkingen op leningen bij multilaterale crediteuren, kan de wettelijke schuldquote (gebaseerd op het bbp van 2023) stijgen tot boven de 110% van het bbp. De binnenlandse schuld blijft daarentegen min of meer stabiel, mede vanwege regelmatige schuldaflossingen.

Per maart 2025 bestond 82% van de totale staatsschuld uit vreemdevalutaleningen. Dit hield in een daling van 5,7pp ten opzichte van maart 2024. De overige 18% van de staatsschuld was aangegaan in SRD. Binnen de vreemdevalutaschuld werd 62,7% aange-

houden in US-dollar, gevolgd door de SDR (9,1%), bestaande uit ontvangen tranches van het IMF. De Chinese yuan was goed voor 7,5%, terwijl de euro een kleiner aandeel van 2,9% vertegenwoordigde.

In het eerste kwartaal van 2025 bedroegen de totale trekkingen op buitenlandse leningen US\$ 71,5 miljoen. Hiervan was ongeveer 62,4% getrokken bij het IMF, dat US\$ 44,6 miljoen beschikbaar stelde. De laDB leverde een bijdrage van 34% oftewel US\$ 24 miljoen. De overige trekkingen betroffen andere multilaterale instellingen, waaronder de Caribbean Development Bank (CDB) en de Wereldbank (WB).

Gedurende de verslagperiode werd in totaal US\$ 37,3 miljoen aan buitenlandse schulden terugbetaald. Deze betalingen waren grotendeels bestemd voor multilaterale crediteuren, waaronder de laDB, de Islamic Development Bank (IsDB) en de CDB. Daarnaast vonden aflossingen en rentebetalingen plaats aan bilaterale en commerciële crediteuren, waaronder China EXIM Bank en ABN AMRO.

Wat betreft de binnenlandse schuld bedroeg de totale schuldenlast SRD 2,1 miljard. Hiervan werd SRD 1,8 miljard besteed aan aflossingen, terwijl SRD 326,7 miljoen werd uitgegeven aan rentebetalingen. De betalingen hadden onder meer betrekking op schulden verbonden aan infrastructurele projecten, schatkistpapier, leningen bij commerciële banken en de reguliere aflossingen van de geconsolideerde schuld.

In dit kwartaal waren drie nieuwe leningsovereenkomsten gesloten voor een totaalbedrag van US\$ 67,2 miljoen. Deze leningen betroffen projecten in de elektriciteitssector (US\$ 20 miljoen, Saudi Fund), luchtvaartsector (US\$ 25 miljoen, laDB) en ten be-

hoeve van klimaatadaptatie (US\$ 22,2 miljoen, WB/IDA³). Daarnaast werd via het IMF-programma de laatste tranche van SDR 33,6 miljoen (begrotingssteun) ontvangen. Verder vonden in februari en maart 2025 twee binnenlandse schuldovertnames plaats, waarbij Finabank vorderingen van aannemers op de Staat overnam. Het betrof US\$ 11,9 miljoen van Baitali N.V. en US\$ 35 miljoen van Kuldipsingh N.V. Deze overnames waren bedoeld om de vervroegde aflossing van openstaande schulden, re us en verplichtingen met betrekking tot specifieke projecten aan deze aannemers te faciliteren.

Voor het tweede kwartaal van 2025 wordt een verdere toename van de totale staatsschuld verwacht, voornamelijk als gevolg van een aanhoudende stijging van de buitenlandse schuld. Hoewel er ook aflossingen plaatsvinden op buitenlandse leningen, wordt de opwaartse trend, die sinds december 2024 zichtbaar is, vooral gedreven door nieuwe trekkingen op gecommitteerde leningen. Bij aanvullende buitenlandse financiering, vooral door nieuwe trekkingen op leningen bij multilaterale crediteuren, kan de wettelijke schuldquote (gebaseerd op het bbp van 2023) stijgen tot boven de 110% van het bbp. De binnenlandse schuld blijft daarentegen min of meer stabiel, mede vanwege regelmatige schuldaflossingen.

3 Suriname werd op 18 oktober 2024 het 175e lid van de International Development Association (IDA) van de Wereldbank. Door dit lidmaatschap krijgt Suriname toegang tot concessionele leningen en schenkingen ter ondersteuning van de nationale ontwikkelingsdoelen. Het lidmaatschap onderstreept tevens de inzet van Suriname voor duurzame ontwikkeling en het versterken van veerkracht.

5 De ontwikkeling van de betalingsbalans

V.1 Algemeen

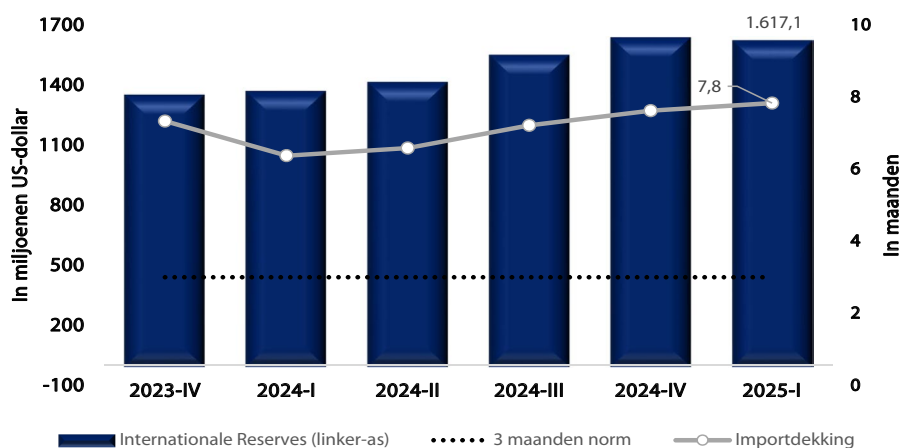
In het eerste kwartaal van 2025 namen de bruto internationale reserves (IR) af met US\$ 15,3 miljoen, terwijl deze in het eerste kwartaal van 2024 nog toenamen met US\$ 19 miljoen. Ondanks deze daling verbeterde de importdekking als gevolg van afgenomen importen van goederen en diensten in het eerste kwartaal van 2025. Voorts nam het tekort op de lopende rekening toe, voornamelijk door een terugval in de export van goud, olie en hout. Ook nam het tekort op de primaire inkomensrekening toe als gevolg van toegenomen uitgaven uit hoofde van dividenduitkeringen. Ook op de financiële rekening werd een verslechtering genoteerd: het overschot sloeg om in een tekort. Dit werd grotendeels veroorzaakt door een scherpe afname in de beleggingen van de algemene banken, nadat veel bankcliënten hun tegoeden belegden in de obligaties die Staatsolie N.V. in maart 2025 had uitgegeven. Nadere toelichting op de ontwikkeling van de IR en in de betalingsbalans volgt in de volgende paragrafen.

V.2 De internationale reserves

De IR daalden in het eerste kwartaal van 2025 met US\$ 15,3 miljoen oftewel 0,9% tot een niveau van US\$ 1.617,1 miljoen per eind maart 2025 (Figuur V.1). In het eerste kwartaal van 2024 stegen de IR met US\$19 miljoen oftewel 1,4%. Deze omslag kwam voornamelijk door een strategische belegging van de Bank die, vanwege de aard ervan, wordt geboekt als overige buitenlandse activa. De trekkingen bij onder andere het IMF en andere financiële instellingen, aangevuld met mijnbouwinkomsten waren niet voldoende om deze daling te compenseren. Echter was zowel de importdekking (7,8 maanden) als de gecorrigeerde importdekking (10,6 maanden) verbeterd als gevolg van lagere importen van goederen en diensten.

Het tweede kwartaal van 2025 zal een daling van de bruto IR ten opzichte van het eerste kwartaal van 2025 laten zien. De daling in het tweede kwartaal zal het gevolg zijn van de toegenomen buitenlandse overheidsverplichtingen en de netto-overboekingen van de algemene banken naar het buitenland.

Figuur V.1 De internationale reserves en de importdekking maart 2024 - maart 2025



Bron: Centrale Bank van Suriname.

V.3 De betalingsbalans

tekort op de lopende rekening nam verder toe met US\$ 49,9 miljoen vergeleken met dezelfde periode in 2024, toen een tekort van US\$ 19,5 miljoen werd geregistreerd (Tabel V.1). Deze verslechtering was te wijten aan een verslechtering van het saldo op de goederenrekening en primaire inkomensrekening (Tabel V.1 | Figuur V.2). Hoewel het tekort op de dienstenrekening afnam en het over-

schot op de secundaire inkomensrekening toenam, waren deze ontwikkelingen onvoldoende om de verslechtering van de lopende rekening te compenseren.

De goederenrekening noteerde een overschot van US\$ 139,3 miljoen (Figuur V.2), een daling van US\$ 78,5 miljoen ofwel 36,0% ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Deze afname was het gevolg van lagere exporten en hogere importen.

Tabel V.1 De betalingsbalans
(in miljoenen US-dollars)

	2024				2025
	I	II	III	IV	I
A. Lopende rekening	-19,5	14,9	24,6	-10,8	-69,4
1. Saldo goederenrekening	217,8	211,5	217,3	284,6	139,3
Exporten	626,4	631,3	652,5	671,8	571,1
Importen	408,5	419,8	435,1	387,2	431,7
2. Saldo dienstenrekening	-183,2	-168,5	-169,6	-187,8	-146,4
Diensten: credit	47,1	49,0	55,5	59,8	41,4
Transport	9,0	10,4	10,6	10,1	9,3
Overige	38,2	38,5	44,9	49,7	32,1
Diensten: debet	230,3	217,4	225,1	247,6	187,8
Transport	31,2	35,4	44,8	44,5	43,1
Overige	199,1	182,0	180,3	203,1	144,7
3. Saldo primaire inkomens	-89,9	-69,6	-63,5	-143,3	-101,6
Credit	16,6	18,9	19,8	17,4	14,8
Debet	106,5	88,5	83,3	160,7	116,4
4. Saldo secundaire inkomens	35,8	41,4	40,3	35,7	39,3
Credit	55,6	55,1	57,5	56,0	55,2
Debet	19,8	13,7	17,2	20,4	15,9
B. Kapitaalrekening	0,0	3,1	0,0	0,0	0,0
Credit	0,0	3,1	0,0	0,0	0,0
Debet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal, Groep A plus Groep B	-19,5	18,0	24,6	-10,8	-69,4
C. Financiële rekening, exclusief Groep E	10,1	3,4	-30,9	-94,5	-53,8
1. Directe investeringen	-22,4	-7,6	17,6	38,9	-39,4
Activa	-1,1	-5,5	-0,1	-4,4	2,0
Passiva	21,4	2,0	-17,7	-43,3	41,4
2. Beleggingen	3,6	-9,0	84,4	-14,0	-69,2
Activa	17,9	10,6	88,4	5,8	-65,4
Aandelen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Effecten	17,9	10,6	88,4	5,8	-65,4
Passiva	14,3	19,7	3,9	19,8	3,9
Aandelen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Effecten	14,3	19,7	3,9	19,8	3,9
3. Overig financieel verkeer	28,9	20,0	-132,9	-119,4	54,8
Activa	88,1	41,0	-66,9	56,3	99,9
Centrale bank	0,2	0,2	0,5	-0,1	0,6
Depositonemende instellingen, exclusief de CBvS	23,8	41,7	-74,5	30,8	19,7
Centrale overheid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overige sectoren	64,2	-0,9	7,1	25,6	79,6
Passiva	59,2	21,0	66,0	175,8	45,1
Centrale bank	36,6	36,4	37,3	17,3	17,5
Depositonemende instellingen, exclusief de CBvS	3,3	-5,0	6,7	-2,9	2,1
Centrale overheid ⁽¹⁾	34,0	17,9	37,6	166,3	63,8
Overige sectoren	-14,7	-28,3	-15,5	-5,0	-38,4
D. Statistische verschillen	62,7	25,7	55,8	23,2	-28,8
E. Financieringsitems	33,1	40,3	111,4	107,0	-44,4
Internationale reserves ⁽²⁾	33,1	40,3	111,4	107,0	-44,4
Memorandum item					
Herwaarderingsverschillen ⁽³⁾	-14,1	4,7	23,8	-19,9	29,0

Bron: Centrale Bank van Suriname.

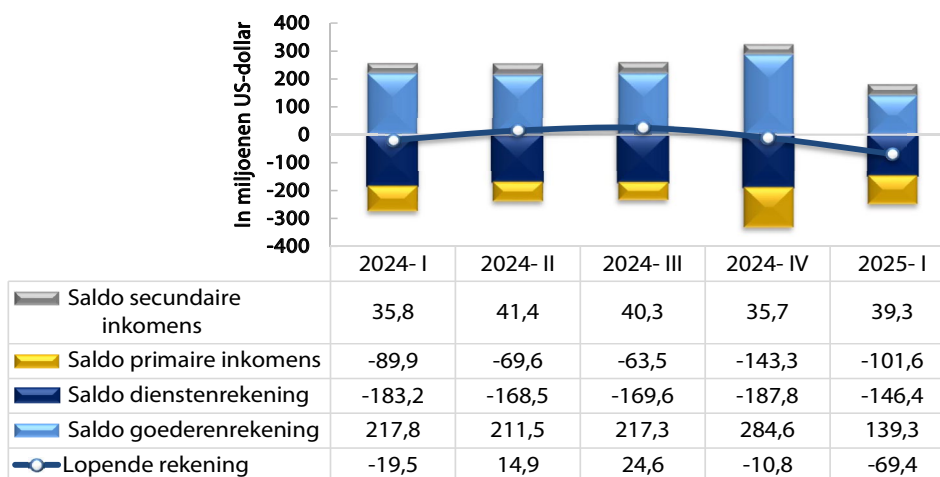
1 Data van SDMO.

2 Exclusief Herwaarderingsverschillen.

3 Inclusief overige veranderingen en (de)monetisering van monetair goud.

* Herzien cijfers.

Figuur V.2 De lopende rekening



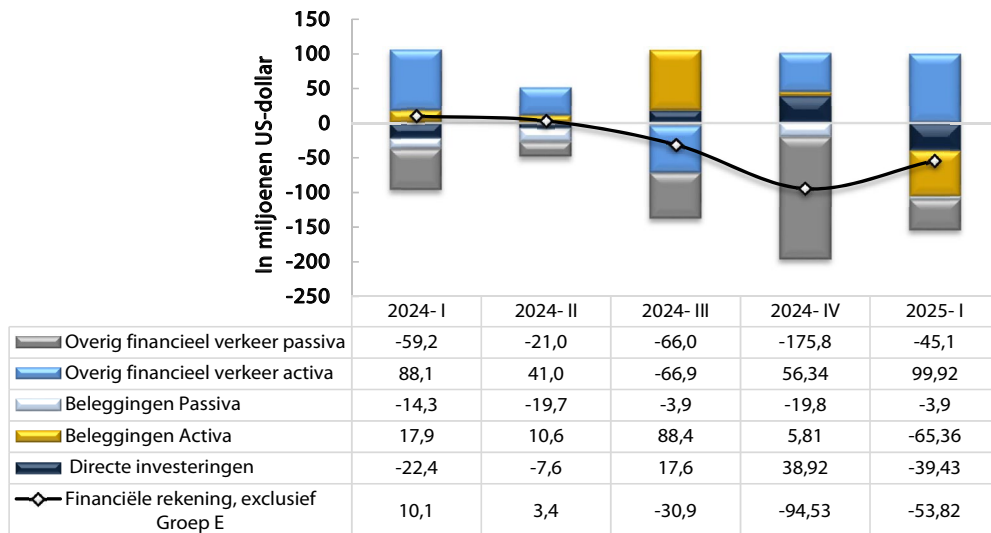
Bron: Centrale Bank van Suriname.

De exporten daalden door afnames in zowel de mijnbouw- als de niet-mijnbouwexporten. De uitvoer van de mijnbouwproducten verminderde met US\$ 41 miljoen, wat neerkomt op een daling van 7,4%. Het grootste deel van deze daling (76,1%) kwam voor rekening van de goudexport. De exportwaarde van goud daalde met US\$ 31,2 miljoen (6,5%) tot US\$ 445 miljoen. Dit kwam doordat het uitvoervolume met 36,3% afnam, terwijl de stijging van de gemiddelde exportprijs met 38% deze volumevermindering niet kon compenseren. De daling van de exportwaarde was vooral toe te schrijven aan de lokale goudexporteurs, gevolgd door ZiJin Rosebel Gold Mines N.V. (ZRGM). De exportwaarde van olie daalde eveneens en wel met US\$ 9,5 miljoen als gevolg van een afname van zowel het exportvolume met 7,9% als van de gemiddelde prijs met 4,8%. De niet-mijnbouwexporten daalden met US\$ 14,3 miljoen (-19,7%). Dit kwam onder meer door een afname van de uitvoer van hout en houtproducten met US\$ 8,9 miljoen (-35,6%), gevolgd door dalingen in de export van voedingswaren (-US\$ 0,9 miljoen; -33,3%) en overige goederen (-US\$ 1,0 miljoen; -6,7%). Tegelijkertijd stegen de importen met US\$ 23,2 miljoen oftewel 5,7%. Hierbij zijn de importen uit de niet-mijnbouwsector met 16,8% gestegen. Binnen deze sector was de stijging toe te schrijven aan onder meer de invoer van transportgoederen (28,5%), voedingswaren (19,4%), machines (0,9%), en overige importen (12,0%). Daarentegen daalden de importen uit de mijnbouwsector met 25,8% voornamelijk door ZiJin met bijkans US\$ 20,6 miljoen. Daarnaast was de import van olie afgenomen met 3%, welke het gevolg was van een daling van de gemiddelde marktprijs met 6,3% die de stijging van het geïmporteerde volume (3,2%) overtrof. Het tekort op de dienstenrekening daalde met

US\$ 36,8 miljoen (20,1%) ten opzichte van dezelfde periode in 2024. Deze verbetering was het gevolg van een sterkere daling van de uitgaven, die met US\$ 42,5 miljoen (18,5%) afnamen. Dit kwam voornamelijk door de afgenomen import van financiële en overige handelsdiensten, met name door Staatsolie N.V., en uit hoofde van het reisverkeer die de toegenomen import van transportdiensten ruimschoots overtroffen. De ontvangsten daalden in mindere mate en wel met US\$ 5,7 miljoen (12,2%) en die had voornamelijk betrekking op telecommunicatie, computer en informatiediensten, gevolgd door verzekeringsdiensten. Op de primaire inkomensrekening was het tekort gestegen met US\$ 11,7 miljoen tot US\$ 101,6 miljoen. Deze stijging was het gevolg van zowel een toename van de uitgaven met US\$ 9,9 miljoen alsook een afname van de ontvangsten met US\$ 1,8 miljoen. De stijging van de uitgaven had betrekking op verhoogde operationele winsten van Zijin en Newmont Suriname (NS). De mijnbouwbedrijven profiteerden met name van hoge goudprijzen. Daarnaast daalden ontvangsten als gevolg van afgenomen rente-inkomsten van de Bank en de algemene banken.

Het overschot op de secundaire inkomensrekening was met 9,8% gestegen tot US\$ 39,3 miljoen, als gevolg van verminderde uitstromen. De uitstromen daalden met US\$ 3,9 miljoen, voornamelijk door lagere uitgaven uit hoofde van contributiebetalingen aan regionale en internationale organisaties door de overheid en verminderde overmakingen (remittances) naar China. De instromen bleven stabiel doordat afgenomen instromen uit hoofde van ontvangen schenkingen door huishoudens, stichtingen, religieuze instellingen alsook de overheid volledig werden gecompenseerd door toegenomen remittances vanuit Nederland.

Figuur V.3 De financiële rekening



Bron: Centrale Bank van Suriname.

De vooruitzichten voor het tweede kwartaal van 2025 wijzen uit dat het tekort op de lopende rekening zal omslaan in een gering overschot ten opzichte van het eerste kwartaal van 2025. Deze omslag is voornamelijk toe te schrijven aan de toename van de exportwaarde die de verdere toename van de importwaarde zal overtreffen. De goudexportwaarde neemt toe als gevolg van de verdere stijging van de wereldmarktprijzen die de verdere daling van het exportvolume zal overtreffen. Vooralsnog zijn de transacties van de offshorebedrijven (FDI) niet in de gepubliceerde betalingsbalansstatistieken opgenomen. Indien deze transacties worden geïncorporeerd, dan wijzen de vooruitzichten voor de lopende rekening op een aanzienlijk tekort, voornamelijk door de toegenomen import van goederen en diensten in verband met investeringen.

- Het overschot op de financiële rekening van US\$ 10,2 miljoen sloeg om naar een tekort van

US\$ 53,8 miljoen (Figuur V.3). Deze omslag kwam door een sterke daling van de beleggingen op de portfoliorekening en door toegenomen verplichtingen uit hoofde van directe investeringen. In het eerste kwartaal van 2025 werd een tekort van US\$ 39,4 miljoen onder de directe investeringen genoteerd. In dezelfde periode van 2024 bedroeg het tekort US\$ 22,4 miljoen. De stijging van dit tekort was voornamelijk het gevolg van een sterkere toename van de verplichtingen van mijnbouwbedrijven uit hoofde van herinvesteringen

- Het overschot op de portfolio-investeringen in het eerste kwartaal van 2024 sloeg om naar een tekort van US\$ 69,2 miljoen in KW1-2025. Deze omslag was het gevolg van een sterke afname van de beleggingen van de algemene banken in het buitenland doordat rekeninghouders van de algemene banken belegden in de obligaties van Staatsolie N.V. in maart 2025. Als gevolg van de overmaking van de eerste tranche van de be-

Tabel V.2 De kwartaalgemiddelde wisselkoersen

	2023		2024		2024		2025	
	Bankpapier	Wissels	Bankpapier	Wissels	Bankpapier	Wissels	Bankpapier	Wissels
Surinaamse dollar per US-dollar								
Centrale Bank* (verkoopkoers gemiddeld)	37,48	37,99	35,76	36,20	34,44	34,65	35,76	35,78
Parallelmarkt** (verkoopkoers gemiddeld)	37,56	38,16	35,88	36,28	34,56	34,79	35,88	35,98
Discrepanantie (%)	0,2	0,4	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3	0,6
Surinaamse dollar per euro								
Centrale Bank (verkoopkoers gemiddeld)	38,74	40,43	37,56	39,21	36,07	36,94	36,86	37,58
Parallelmarkt (verkoopkoers gemiddeld)	38,80		37,65		36,23		36,97	
Discrepanantie (%)	0,2		0,2		0,4		0,3	
US-dollar per euro								
Referentiekosten ECB (gemiddeld)		1,08		1,09		1,07		1,05

Bron: Centrale Bank van Suriname en Europese Centrale Bank (ECB)

* Vanaf 7 juni 2021 is een flexibel wisselkoersarrangement van toepassing en noteert de Bank gewogen gemiddelde wisselkoersen op basis van de gerapporteerde valutatransacties der banken en wisselkantoren (cambio's).

** Gemiddelde parallelle koersen die worden verzameld door de Bank op basis van waarnemingen van informatieverstellers met kennis van de valutamarkt.

Transactievolumes op de parallelle markt zijn niet bekend.

legde middelen naar het buitenland is de som van de totale vreemdevalutaactiva van de algemene banken (beleggingen & vorderingen) afgenomen. Ook zijn de verplichtingen van de Staat toegenomen als gevolg van het verschil tussen de geaccumuleerde en uitbetaalde rente op de eurobonds, inclusief op het VRI.

- Op het overige financiële verkeer was het overschot gestegen van US\$ 29 miljoen in het eerste kwartaal van 2024 tot US\$ 54,8 miljoen in het eerste kwartaal van 2025. In het eerste kwartaal van 2025 was de stijging van de vorderingen hoger en de stijging van de verplichtingen lager vergeleken met dezelfde periode van 2024. De sterkere toename in vorderingen was voornamelijk toe te schrijven aan de post overige sector, die met US\$ 79,6 miljoen toenam (vergeleken met een stijging van US\$ 64,2 miljoen in het eerste kwartaal van 2024) en aan de algemene banken, waarvan de vorderingen met US\$ 19,7 miljoen stegen (vergeleken met een stijging van US\$ 23,8 miljoen in het eerste kwartaal van 2024). De verplichtingen namen minder sterk toe omdat zowel de overheid als de Bank minder aan leningen hebben getrokken.
- De verwachting is dat voor het tweede kwartaal van 2025 de financiële rekening, exclusief offshore transacties, een tekort zal vertonen. Dit tekort zal voornamelijk als gevolg zijn van herinvesteringen onder directe investeringen alsook door verhoogde verplichtingen van de Staat als gevolg van het verschil tussen de geaccumuleerde en uitbetaalde rente op de eurobonds, inclusief het VRI.

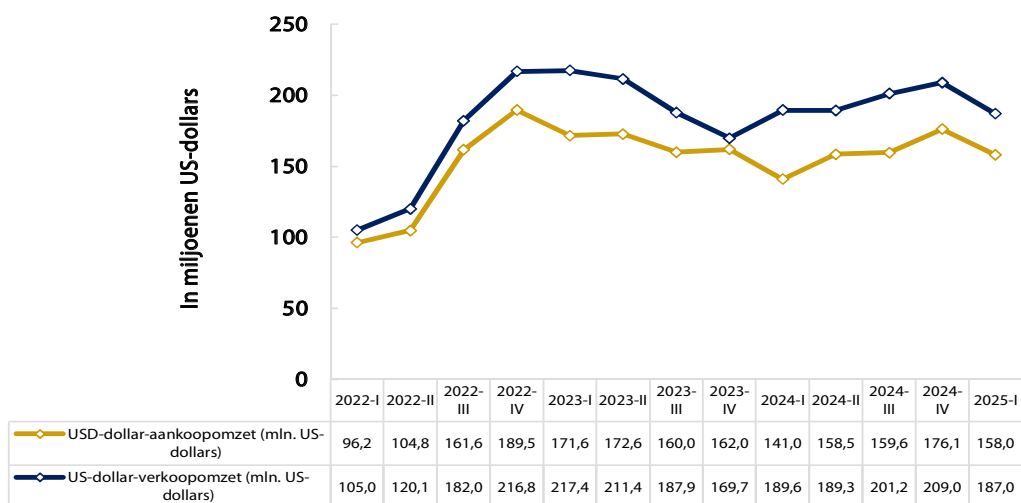
- Wanneer ook de offshore transacties worden meege-
nomen, wordt echter een aanzienlijk tekort op de financiële rekening verwacht, als gevolg van de instroom van middelen uit hoofde van directe investeringen

V.4 De wisselkoers

In het eerste kwartaal van 2025 deprecieerde de Surinaamse dollar ten opzichte van de US-dollar en de euro in vergelijking met het vierde kwartaal van 2024. De kwartaalgemiddelde US-dollarverkoopkoersnoteringen van de CBvS stegen met 3,8% tot gemiddeld SRD 35,76 voor bankpapier en met 3,3% tot gemiddeld SRD 35,78 voor girale transacties (Tabel V.2). In de eurosfeer voltrok eveneens een depreciatie met 2,2% tot een gemiddelde van SRD 36,86 voor bankpapier en met 1,7% tot een gemiddelde van SRD 37,58 voor girale transacties.

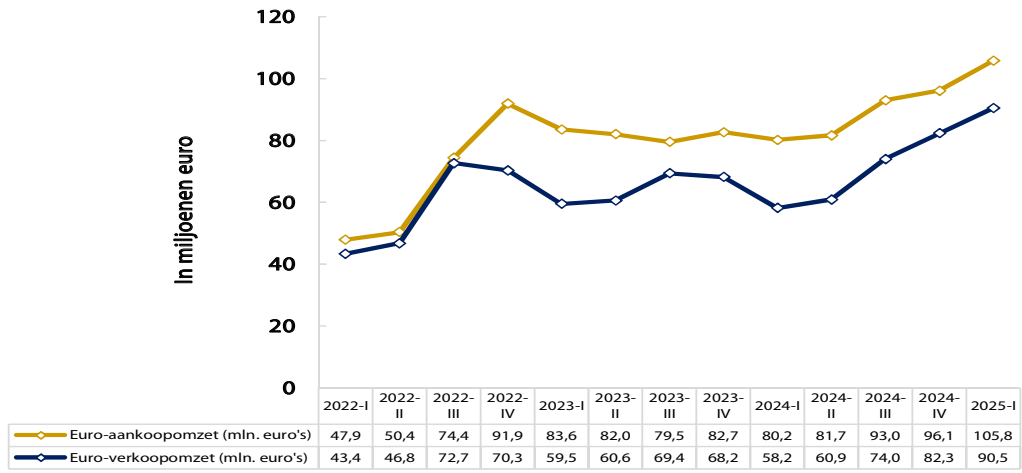
De Surinaamse dollar stond onder verhoogde wisselkoersdruk mede gedreven door verhoogde bestedingen van de overheid, de groeiende vraag van bedrijven en andere marktdeelnemers naar vreemde valuta uit voorzorg- en speculatieve overwegingen en de ontwaarding van de US-dollar ten opzichte van de euro op de internationale valutamarkten. Dit terwijl het aanbod van vreemde valuta, vooral vanuit de goudsector, geen gelijke tred hield met de vraag.

Figuur V.4 De totale US-dollar-omzetten van de banken en de wisselkantoren



Bron: Centrale Bank van Suriname

Figuur V.5 De totale euro-omzetten van de banken en de wisselkantoren



Bron: Centrale Bank van Suriname

6

Het toezicht op financiële instellingen

VI.1 Banken

VI.1.1 Algemeen

De bankensector in Suriname bestaat uit negen primaire banken en twee secundaire banken. De primaire banken maken 99,0% uit van de totale activa van de bankensector. Derhalve wordt bij de financiële analyses de nadruk gelegd op de primaire banken, waarbij een onderscheid wordt gemaakt in vier systeembanken, namelijk (i) De Surinaamsche Bank N.V., (ii) Hakrinbank N.V., (iii) Republic Bank (Suriname) N.V. en (iv) Finabank N.V. en vijf niet-systeembanken, namelijk (v) Stichting Surinaamse Volkscredietbank incl. Landbouwbank N.V.; (vi) Surinaamse Postspaarbank; (vii) Surichange Bank N.V.; (viii) GODO Bank N.V.; en (ix) Trustbank Amanah N.V. De secundaire banken zijn (i) Nationale Ontwikkelingsbank N.V. en (ii) Southern Commercial Bank N.V.

IMF-programma

In februari 2025 vond de 9e tevens laatste evaluatieronde van het IMF-programma onder de Extended Fund Facility (EFF) plaats. Volgens het IMF zal de Bank tijdige herkapitalisatieplannen moeten goedkeuren voor onder-gekapitaliseerde commerciële banken en haar toezicht op niet-bancaire financiële instellingen verder moeten verbeteren. Hierdoor zal de veerkracht van de financiële sector verder versterkt worden. Momenteel is de Bank bezig het aantal verhoogde rapportages, die bestemd waren voor het IMF, te evalueren.

Aanwijzingen

De Bank is bevoegd een kredietinstelling die de prudentiële richtlijnen niet naleeft of waarvan de liquiditeit of de solvabiliteit te wensen overlaat, een bepaalde gedragslijn voor te schrijven om de nodige maatregelen te treffen. De aanwijzingen worden gemonitord op basis van periodieke rapportages aan de Bank, alsook middels periodieke gesprekken met de directie en

eventueel de raad van commissarissen van de banken. Per ultimo maart 2025 zijn de aanwijzingen bij twee banken nog van kracht.

Aanscherping van het toezichtkader

Eind 2024 is de conceptwet Toezicht Depositobeschermingsfonds opgestuurd via het Ministerie van Financiën en Planning naar de Staatsraad. In februari 2025 is deze conceptwet behandeld in de Staatsraad. In januari 2025 zijn Richtlijnen inzake Deugdelijk Bestuur, Geschiktheid en Integriteit alsmede de Corporate Governance Code gefinaliseerd en in werking getreden. Daarnaast wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuwe Richtlijn gericht op het beheersen van operationeel risico en is de Bank bezig met het evalueren van de Richtlijnen Liquiditeitsrisico en Open Vreemde Valutapositionen. Per februari 2025 is in het kader van Wet Herstel en Afwikkeling van Kredietinstellingen (S.B. 2024 No. 5) de instructie 'Minimale Vereisten voor het Opstellen van een Herstelplan door de Kredietinstellingen' in werking getreden.

Geschiktheids- en integriteitstoetsing

De Bank is bevoegd een kredietinstelling, die de prudentiële richtlijnen niet naleeft of waarvan de liquiditeit of de solvabiliteit te wensen overlaat, een bepaalde gedragslijn voor te schrijven om de nodige maatregelen te treffen. De aanwijzingen worden gemonitord op basis van periodieke rapportages aan de Bank, alsook middels periodieke gesprekken met de directie en eventueel de raad van commissarissen van de banken. Per ultimo maart 2025 zijn de aanwijzingen bij twee banken nog van kracht.

On-site inspecties

In het eerste kwartaal van 2025 is er één on-site inspectie uitgevoerd bij een bank.

Off-site monitoring

De verhoogde off-site monitoring van banken is voortgezet door middel van aanvullende rapportages over de Liquidity Coverage Ratio (LCR), de netto open vreemde valutapositie, de kredietclassificatie en voorzieningen en de grote posten. Deze zogenoemde 'enhanced' rapportages, waaronder de geprojecteerde balans en winst- en verliesrekening, risicodragende activa, interconnectedness, de financieringsstructuur, stresstests, het liquiditeitsbudget en de -realisatie, kredietruimteberekening, liquide middelen en deposito's, zijn voortgezet. Momenteel worden deze rapportages geëvalueerd door de Bank. De banken rapporteren op basis van een vastgestelde frequentie, die varieert van dagelijks, wekelijks, maandelijks of op kwartaalbasis.

VI.1.2 Ontwikkeling financiële gegevens

Balanstotaal

Het balanstotaal van de primaire banken (Tabel VI.1) bedroeg per maart 2025 circa SRD 115,3 miljard en steeg ten opzichte van december 2024 met circa SRD 6,1 miljard. Deze balansstijging was toe te schrijven aan een toename van het eigen vermogen en de korte schulden, voorts ook door een toename van de posten liquide middelen en kredietverlening.

Per maart 2025 was het balansaandeel van de systeembanken in relatie tot het balanstotaal van de primaire banken 87,1%, waarvan de twee grootste tezamen 54,1% uitmaakten van het balanstotaal oftewel circa SRD 62,2 miljard. Het aandeel van de niet-systeembanken bedroeg 12,9%.

Solvabiliteit

Per maart 2025 nam de Capital Adequacy Ratio (CAR) van de primaire banken af met 0,6pp ten opzichte van december 2024 tot 22,8%. Deze bleef dus boven de norm van 10% (Tabel VI.2). Deze afname was toe te schrijven aan een geringe toename van het toetsingsvermogen in vergelijking tot de toename van de totale risico gewogen activa (RWA).

Liquiditeit

De liquiditeitsratio van de primaire banken bedroeg 96,5% en vertoonde ten opzichte van het vierde kwartaal 2024 een daling van 0,8pp. In het eerste kwartaal 2025 voldeed de liquiditeitsratio niet aan de vastgestelde benchmark van 100%.

Schatkistpapier, kasreservegelden en OMO-beleggingen (bij de Bank) worden vooralsnog als 100% liquide meegenomen bij de toetsing van de liquiditeit. Van drie systeembanken lag de liquiditeitsratio per maart 2025 onder de benchmark van 100%. Van de niet-systeembanken was de liquiditeitsratio 88,3% bij één bank, terwijl alle overige niet-systeembanken voldeden aan de 100%-benchmark.

Winstgevendheid

De Return On Assets (ROA) vertoonde in het eerste kwartaal 2025 een daling ten opzichte van het vierde kwartaal 2024. Het positief nettoresultaat bedroeg SRD 742,1 miljoen, waarvan de systeembanken SRD 686 miljoen (92,4%) uitmaken. Per maart 2025 noteerden de banken, met uitzondering van één niet-systeembank, nettowinsten.

Tabel VI.1 Balans van de primaire banken

(In duizenden SRD)	Mrt-24		24-Jun		24-Sep		24-Dec		25-Mar	
ACTIVA										
Liquide middelen	53.541.947	54%	50.653.716	54%	49.488.023	51%	57.564.209	53%	62.642.325	54%
Bankiers in binnen- en buitenland	9.963.300	10%	9.000.992	10%	9.993.915	10%	10.712.787	10%	6.724.986	6%
Kredietverlening (af voorzieningen)	25.602.671	26%	24.560.866	26%	26.276.869	27%	29.588.217	27%	32.233.560	28%
Overige activa	9.684.772	10%	9.271.479	10%	10.862.463	11%	11.396.073	10%	13.725.129	12%
Totale activa	98.792.691	100%	93.487.052	100%	96.621.269	100%	109.261.285	100%	115.326.000	100%
PASSIVA										
Eigenvermogen	7.779.397	8%	7.778.671	8%	8.279.576	9%	9.036.142	8%	10.955.633	9%
Nettoresultaat	415.244	0%	584.099	1%	844.464	1%	1.605.176	1%	742.082	1%
Op Termijn Toevertrouwde middelen	28.408.846	29%	24.920.766	27%	25.530.418	26%	28.678.013	26%	27.757.861	24%
Korte schulden	51.688.390	52%	49.852.291	53%	51.789.696	54%	59.134.701	54%	64.911.835	56%
Bankiers in binnen- en buitenland	1.322.824	1%	785.762	1%	744.377	1%	904.184	1%	771.794	1%
Overige passiva	9.177.990	9%	9.565.463	10%	9.432.738	10%	9.903.067	9%	10.186.794	9%
Totale passiva	98.792.691	100%	93.487.053	100%	96.621.269	100%	109.261.283	100%	115.326.000	100%

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Tabel VI.2 Financiële indicatoren van banken

	2024				2025
	Mrt Totaal	Jun Totaal	Sep Totaal	Dec Totaal	Mrt Totaal
Nummer					
Banken	9	9	9	9	9
Solvabiliteit					
CAR	21,6	22,3	22,8	23,4	22,8
Tier-1	19,9	20,8	21,3	22,0	21,6
Toetsingsvermogen tov balanstotaal	8,3	8,9	9,4	9,7	10
Asset compositie					
Sectorale distributie binnen de totale kredietverlening					
Agrarische sector	2,4	2,6	2,5	2,4	2,4
Industrie	11,9	13,5	12,6	12,8	13,3
Handel	17,6	16,5	15,5	16,1	16,1
Woningbouw	7,4	7,5	7,5	7,4	7,2
Overige	60,7	59,8	61,9	61,3	61
Asset quality					
Kredietverlening in VV t.o.v. totale kredietverlening	58,6	55,2	55,3	57,1	59,9
Bruto NPL's (*)	10,4	7,1	7,2	5,3	2,8
NPL's net t.o.v. toetsingsvermogen	24,1	13,1	13,6	10,6	5
Grote posten (*)	79,2	50,8	45,6	41,5	37,3
Winstgevendheid					
ROA (*)	0,7	1,1	1,5	2,7	1
ROE (*)	9,3	13,3	17,9	30,8	10,4
Rentemarge t.o.v. totale baten (*)	76,6	81,4	75,6	71,9	64
Overige lasten t.o.v. totale baten (*)	59,9	66,9	67,5	58,8	48,3
Personeelskosten t.o.v. overige lasten	50,9	51,3	52	53,2	57,1
Trading and fee baten t.o.v. totale baten	21,5	17,7	23,8	27,7	34,6
Spreiding tussen leningen en deposito rentes	8,7	8,9	9,2	9,3	9,3
Liquiditeit					
Liquide middelen t.o.v. totale activa (*)	54,2	54,2	51,2	52,7	54,3
Liquide middelen t.o.v. totale kortlopende schulden (*)	103,6	101,6	95,6	97,3	96,5
Vreemde valuta posities					
Vreemdevalutaverplichtingen t.o.v. totale verplichtingen	71,8	68,4	68,9	70,7	70,6
Nettopositie in vreemde valuta t.o.v. kapitaal	17,7	18,3	12,3	12,7	15,9

Bron: Centrale Bank van Suriname.

(*) Opgenomen in de 'kernset' van indicatoren voor financiële soliditeit zoals vastgesteld door de directie van het IMF.

Non-performing loans

De non-performing loans (NPL)-ratio was per ultimo maart 2025 ten opzichte van december 2024 met 2,5pp verbeterd naar 2,8%. De NPL-ratio was per ultimo maart 2025 onder de gehanteerde interne benchmark van 5%. In het licht van de door de Bank uitgevaardigde instructie met betrekking tot de NPL is in het algemeen een verbetering zichtbaar in de NPL-portefeuilles van de banken. Deze ontwikkeling ligt in lijn met de gestelde vereisten in de instructie, waarin is bepaald dat alle banken uiterlijk eind 2026 een NPL-ratio dienen te behalen van minder dan 5%. Per maart 2025 voldoen drie systeembanken en twee niet-systeembanken aan de interne benchmark van 5%.

Netto open vreemdevalutapositie

De netto open vreemdevalutapositie (NOP) is in maart 2025 ten opzichte van december 2024 met 3,2pp gestegen naar 15,9%, maar is nog steeds onder het maximum van 20%, zoals opgenomen in de Richtlijn Open VreemdeValutapositie. De NOP in US-dollar bedroeg 6,1% en bleef daarmee onder het maximum van 10%. In de eurosfeer steeg de NOP in het eerste kwartaal

2025 tot 9,7%, eveneens binnen de norm van 10%. Per ultimo maart 2025 voldeden twee banken niet aan de norm van de totale NOP van 20%, terwijl de overige banken wel voldeden aan de 10%-norm in zowel de US-dollarsfeer als in de eurosfeer.

VI.2 Geldtransactiekantoren

VI.2.1 Algemeen

Conform artikel 1 onder b van de Wet Toezicht Geldtransactiekantoren 2012 (S.B. 2012 no. 170, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2021 no. 53) wordt met geldtransactiekantoor bedoeld een wisselkantoor of een geldovermakingskantoor.

Wet- en regelgeving

De ontwerpwet Toezicht Geldtransactiekantoren 2024 is in het tweede kwartaal ingediend bij de minister van Financiën en Planning ter doorgeleiding naar De Nationale Assemblée (DNA). In het derde kwartaal van 2024 heeft de Bank op verzoek van de Staatsraad een toelichting gegeven op de belangrijkste wijzigingen, waarbij een presentatie is gehouden voor de Staatsraad. De eerdergenoemde ontwerpwet is momenteel door-

geleid naar DNA voor behandeling door de commissie van rapporteurs. In het vierde kwartaal 2024 heeft de commissie van rapporteurs twee sessies gevoerd met de Bank. Tot eind december 2024 was de wet niet behandeld door DNA.

VI.2.2 Wisselkantoren

VI.2.2.1 Algemeen

Per eind maart 2025 zijn er 17 wisselkantoren onder toezicht van de Bank.

Wet- en regelgeving

De ontwerpwet Toezicht Geldtransactiekantoren 2024 dient nog in behandeling genomen te worden door DNA.

Richtlijn betreffende maximaal toegestane vreemdevalutavoorraden

Teneinde een ordelijk verloop op de 'spot'-valutamarkt te bevorderen, heeft de Bank een nieuwe richtlijn, namelijk 'Richtlijn aan wisselkantoren betreffende maximaal toegestane vreemdevalutavoorraden' uitgevaardigd. Middels deze richtlijn zijn de wisselkantoren gecategoriseerd naar klein, middelgroot en groot en dienen zij zich te houden aan de door de Bank aangegeven maximale vreemdevalutavoorraden. Deze richtlijn is in werking getreden vanaf 20 januari 2025, met een overgangperiode tot en met maart 2025, en vervangt geen eerder uitgegeven richtlijnen.

On-site inspecties

Er zijn in het eerste kwartaal van 2025 een locatie-inspectie, twee bijzondere thema on-site inspecties en twee cambiochecks uitgevoerd. De aanleiding van de locatie-inspectie was dat het wisselkantoor een filiaal wilde verhuizen en in het kader daarvan heeft de Bank de locatie geïnspecteerd en haar bevindingen kenbaar gemaakt aan het wisselkantoor. Nadat de tekortkomingen zijn weggewerkt zal de Bank opnieuw uitgenodigd worden voor een finale locatie-inspectie. De aanleiding van de bijzondere thema-inspecties en cambiochecks was dat bij de Bank er informatie binnenkwam welke meer duidelijkheid en dringende aandacht behoefde. Enkele aandachtspunten zijn reeds verbeterd en enkele zijn nog in proces.

AML/CTF-questionnaire

De ingevulde versie van de AML/CTF-questionnaire voor wisselkantoren is in het eerste kwartaal van 2025 ontvangen en geanalyseerd door de examiners. Op basis van de resultaten van deze questionnaires is bij vier wisselkantoren de score 'medium hoog' vast-

gesteld. De scope van de planning van de on-site inspecties 2025 is hierop gebaseerd. Daarnaast zijn op basis van de analyse aandachtspunten geïdentificeerd, die later dit jaar worden meegenomen bij de herziening van de AML/CTF-questionnaire.

Vergunningen

De vergunningen van wisselkantoren worden driejaarlijks verlengd na een positieve beoordeling. Een aanvraag voor verlenging van de vergunning is pas volledig wanneer alle informatie en/of documenten is/zijn ingediend. In het eerste kwartaal van 2025 hebben vier wisselkantoren een beschikking inzake verlenging van de vergunning ontvangen.

VI.2.3 Geldovermakingskantoren

VI.2.3.1 Algemeen

Het aantal geldovermakingskantoren onder toezicht van de Bank bleef per eind maart 2025 ongewijzigd op zes.

Vergunning

Het toezicht op de geldovermakingskantoren werd geïntensiveerd vanwege de bevindingen tijdens de laatstgehouden CFATF Mutual Evaluation. De vergunningen van geldovermakingskantoren worden driejaarlijks verlengd na een positieve beoordeling. In het eerste kwartaal 2025 zijn de vergunningsaanvragen van twee geldovermakingskantoren nog in behandeling bij de Bank.

De ontwikkeling van de procesbeschrijving voor de verlenging van de vergunning is in het eerste kwartaal van 2025 voortgezet. Het geldovermakingskantoor dat sinds het derde kwartaal van 2023 onder verhoogd toezicht staat, bleef per eind maart 2025 nog steeds binnen dit toezichtregime vallen. Er vindt regelmatig overleg plaats met de instelling en de voortgang wordt periodiek aan de Bank gerapporteerd. Ondanks zichtbare verbeteringen (waaronder verbetering onder interne controle) is het verhoogd toezicht nog niet opgeheven.

Toetsingsgesprekken

Als onderdeel van de aanvraag voor verlenging van de vergunning worden thans ook geschiktheids- en integriteitstoetsingen van de bestuursleden en leden van de raad van commissarissen bij geldovermakingskantoren uitgevoerd. In het eerste kwartaal 2025 zijn alle toetsingsgesprekken gevoerd met de bestuursleden en leden van de Raad van Commissarissen bij de geldovermakingskantoren. De Bank is momenteel

doende met de afronding van de toetsingsprocedures en zal de uitkomsten hiervan op korte termijn communiceren aan de betrokken instellingen.

Jaarrekeningen

Conform artikel 24 lid 1 van de Wet Toezicht Geldtransactiekantoren 2012 is ieder geldovermakingskantoor verplicht jaarlijks dan wel uiterlijk in de maand mei een jaarrekening in te dienen bij de Bank. Alle geldovermakingskantoren hebben de jaarrekening over het boekjaar 2023 bij de Bank ingediend. Slechts één geldovermakingskantoor had dit binnen de wettelijk gestelde termijn gedaan. De overige vijf hadden hun jaarrekening na het verstrijken van deze termijn ingediend. Er zijn vijf kantoren die voldoen aan een gecontroleerde jaarrekening. Om de efficiency van het financiële rapportageproces te verhogen is een gestandaardiseerde template ontwikkeld. Deze template zal in 2025 worden gebruikt voor het rapporteren van de jaarlijkse financiële gegevens aan de Bank, ten behoeve van het afgelopen boekjaar.

Transactiemonitoring

De monitoring van onder andere het aantal transacties en het transactievolume (totaalbedrag) wordt vanuit het toezicht op frequente basis voortgezet. In het eerste kwartaal van 2025 was wederom gecontroleerd of de transactiegegevens uit de Money-Transfer-House-applicatie overeenkomen met de informatie die door de geldovermakingskantoren wordt aangeleverd. De Bank had hierbij enkele onvolkomenheden gesignaleerd, waarvoor inmiddels correctieve acties zijn ingezet. Het rapportageformat voor de maandelijkse aanlevering van ongebruikelijke transacties was in 2024 gefinaliseerd en is in het eerste kwartaal van 2025 verder in gebruik genomen door de geldovermakingskantoren.

On-site inspecties

In het eerste kwartaal 2025 hadden twee on-site inspecties plaatsgevonden bij de geldovermakingskantoren.

Aanscherping van het toezichtkader

In het eerste kwartaal 2025 had de Bank technische assistentie ontvangen van de Wereldbank. Deze ondersteuning had betrekking op gerichte aanbevelingen ten aanzien van de conceptwet Toezicht Betaaldienstverleners, alsmede algemene aanbevelingen met betrekking tot onder andere de definities, reikwijdte, vergunningsvereisten, consumentenbescherming en gegevensbescherming.

VI.3 Verzekeringsmaatschappijen

VI.3.1 Algemeen

In het eerste kwartaal 2025 zijn er geen mutaties geweest in het aantal onder toezicht staande verzekeringsmaatschappijen, namelijk zes schade-, vier levens- en twee uitvaartverzekeringsmaatschappijen. Daarnaast staat er ook een houdstermaatschappij onder toezicht van de Bank.

In het eerste kwartaal 2025 zijn conform de Richtlijn Geschiktheid van Bestuurders, Commissarissen en Gekwalificeerde Deelnemers bij verzekeraars zes beschikkingen verstrekt aan bestuurders en commissarissen. Van het totaal aantal ingediende aanvragen voor (her)benoemingen van commissarissen en bestuurders, zijn in het eerste kwartaal 2025 nog vier in behandeling.

Wet toezicht Verzekeringswezen

Op 9, 14 en 23 januari 2025 is de ontwerpwet Toezicht Verzekeringswezen (WTV) behandeld in DNA. De leden van de commissie van rapporteurs, alsook overige DNA-leden, hebben verschillende vragen gesteld die via de Minister van Financiën en Planning zijn beantwoord. In februari 2025 heeft de WTV-werkgroep ook convocaties ontvangen voor het bijwonen van vergaderingen voor de verdere behandeling van de ontwerp-wet, echter zijn de vergaderingen vanwege uiteenlopende redenen niet doorgegaan.

VI.3.2 Ontwikkeling financiële gegevens

De financiële cijfers van de twee uitvaartverzekeringsmaatschappijen, een schade- en een levensverzekeringsmaatschappij zijn buiten beschouwing gelaten, omdat hun data vanwege bijzondere omstandigheden niet beschikbaar zijn.

In het eerste kwartaal 2025 bedroeg het balanstotaal van de drie levensverzekeringsmaatschappijen SRD 11,2 miljard en het nettoresultaat SRD 237,9 miljoen (Tabel VI.3). Het balanstotaal is met 0,3% gedaald in vergelijking met het vierde kwartaal 2024. Het nettoresultaat steeg met 126,4% ten opzichte van het eerste kwartaal 2024, hetgeen onder andere te danken is aan de toename van het premie-inkomen, de beleggingsinkomsten en overige inkomsten.

De vijf schadeverzekeringsmaatschappijen hadden in het eerste kwartaal 2025 een balanstotaal van SRD 9,9 miljard en een nettoresultaat van SRD 1,1 miljard (Tabel VI.4). Het balanstotaal van de scha-

Tabel VI.3 Balans en winst- en verliesrekening van de levensverzekeringsmaatschappijen
(in duizenden SRD)

Balans	1e kw 2024	2e kw 2024	3e kw 2024	4e kw 2024	1e kw 2025	Winst- en verliesrekening	1e kw 2024	2e kw 2024	3e kw 2024	4e kw 2024	1e kw 2025
ACTIVA											
Kas en Bank (liquide middelen)	429.893	247.938	341.804	389.045	389.984	Netto Premie-Inkomen	173.146	361.947	575.297	581.784	559.938
Beleggingen:	9.194.176	9.562.668	9.991.482	10.154.119	10.149.994	Mutatie Premiereserve	141.368	267.718	419.752	429.655	410.274
a) Overheid*						Netto Verdienende Premies	31.778	94.229	155.545	152.129	149.664
- Effecten	547.735	545.665	552.614	554.706	555.526	Verzekeringstechnische kosten**	167.119	287.463	418.382	420.401	414.378
b) Particulieren						Overige kosten	36.037	69.824	101.372	107.655	94.729
- Hypotheken	241.125	248.330	275.252	331.925	329.940	Verzekeringstechnisch Resultaat	-171.378	-263.058	-364.209	-375.927	-359.443
- Termijndeposito's	779.184	680.250	753.098	754.399	764.099	Beleggingsinkomsten	186.783	328.053	446.008	544.986	427.989
- Effecten	4.832.701	5.133.345	5.360.483	5.372.701	5.386.697	Overige inkomsten	98.100	130.709	167.676	202.900	176.638
- Overige beleggingen	2.793.431	2.955.078	3.050.035	3.140.388	3.113.732	Resultaat vóór Belasting	113.505	195.704	249.475	371.959	245.184
Overige activa	592.991	739.320	620.406	700.773	665.743	Belasting	8.409	5.818	7.982	12.297	7.279
Totaal	10.217.060	10.549.926	10.953.692	11.243.937	11.205.721	Nettoresultaat	105.096	189.886	241.493	359.662	237.905
PASSIVA											
Eigen Vermogen	909.800	1.055.066	1.108.719	1.284.403	1.265.671						
Technische voorziening	8.598.321	9.040.605	9.366.012	9.413.307	9.394.088						
Overige verplichtingen	708.939	454.255	478.961	546.227	545.962						
Totaal	10.217.060	10.549.926	10.953.692	11.243.937	11.205.721						

Bron: Centrale Bank van Suriname.

*Hieronder vallen de obligaties van Staatsolie Maatschappij Suriname N.V., die voorheen waren opgenomen onder de post *Particuliere Effecten*. Vanwege de omvang van deze effecten, wordt er een onderscheid gemaakt tussen overheids- en particuliere effecten.

Tabel VI.4 Balans en winst- en verliesrekening van de schadeverzekeringsmaatschappijen
(in duizenden SRD)

Balans	1e kw 2024	2e kw 2024	3e kw 2024	4e kw 2024	1e kw 2025	Winst- en verliesrekening	1e kw 2024	2e kw 2024	3e kw 2024	4e kw 2024	1e kw 2025
ACTIVA											
Kas en Bank (liquide middelen)	575.317	767.445	555.254	778.207	855.028	Netto Premie-Inkomen	900.326	1.611.219	2.326.423	2.671.895	1.633.632
Beleggingen:	3.319.405	3.821.613	4.632.353	6.116.912	6.031.224	Mutatie Niet-verdiende premies en lopende risico's	198.992	237.343	309.827	272.917	228.180
a) Overheid*						Netto Verdienende Premies	701.334	1.373.876	2.016.596	2.398.978	1.405.452
- Effecten	261.104	168.925	138.204	142.951	155.516	Verzekeringstechnische kosten**	456.883	963.174	1.358.244	1.507.748	914.703
b) Particulieren						Overige Kosten	188.116	364.215	629.851	878.938	381.624
- Hypotheken	255.591	230.192	255.288	161.376	240.510	Verzekeringstechnisch Resultaat	56.335	46.487	28.501	12.292	109.125
- Termijndeposito's	771.614	947.644	1.183.588	986.216	609.095	Beleggingsinkomsten	74.894	119.062	189.006	1.752.853	194.201
- Effecten	411.618	315.067	321.968	280.893	280.839	Overige inkomsten	20.987	349.099	1.059.902	1.412.987	1.388.541
- Overige beleggingen	1.619.478	2.159.785	2.733.305	4.545.476	4.745.264	Resultaat vóór Belasting	152.216	514.648	1.277.409	3.178.132	1.691.867
Overige activa	2.349.193	2.272.616	2.399.282	2.455.405	3.050.127	Belasting	46.989	167.368	428.336	514.980	547.776
Totaal	6.243.915	6.861.674	7.586.889	9.350.524	9.936.379	Nettoresultaat	105.227	347.280	849.073	2.663.152	1.144.091
PASSIVA											
Eigen Vermogen	2.386.460	2.847.219	3.003.956	4.630.645	5.179.488						
Technische voorziening	1.622.557	1.865.292	1.852.591	1.845.939	2.023.460						
Overige verplichtingen	2.234.898	2.149.163	2.730.342	2.873.940	2.733.431						
Totaal	6.243.915	6.861.674	7.586.889	9.350.524	9.936.379						

Bron: Centrale Bank van Suriname.

*Gecorrigeerde cijfers.

**Hieronder vallen o.a. de obligaties van Staatsolie Maatschappij Suriname N.V., die voorheen waren opgenomen onder de post *Particuliere Effecten*.

deverzekeringssector vertoonde in het eerste kwartaal 2025 ten opzichte van het vierde kwartaal 2024 een toename van 6,3%, terwijl het nettoresultaat ten opzichte van het eerste kwartaal 2024 met 987,3% toenam. De toename van het nettoresultaat was voornamelijk toe te schrijven aan de stijging van het premie-inkomen, de beleggingsinkomsten en overige inkomsten.

De financiële indicatoren (Tabellen VI.5 en VI.6) zijn op basis van vijf componenten verdeeld, namelijk kapitaal, kwaliteit van de activa, herverzekerings, opbrengsten en inkomsten, en liquiditeit.

Levensverzekeringsmaatschappijen Kapitaal

Zoals in de tabel (Tabel VI.5) is aangegeven, is de norm voor het aanwezig eigen vermogen t.o.v. vereist eigen vermogen boven 100% ligt en voldoet de levensverzekeringssector aan deze norm. De overige kapitaalratio's hebben geen normen, maar geven geen indicatie tot bezorgdheid ten aanzien van het kapitaalrisico.

Kwaliteit van de activa

De kwaliteit van de activa wordt geëvalueerd op basis van de verhouding tussen onroerend goed, niet-beursgenoteerde aandelen, debiteuren en de totale activa. De actiefposten onroerend goederen, niet-beursgenoteerde aandelen en debiteuren worden internationaal gezien als activa die een grote kans hebben om snel in waarde te verminderen. De verhouding was in het eerste kwartaal 2025 8,6%, hetgeen betekent dat een klein deel van de activa bestond uit posten die snel in waarde kunnen verminderen, waardoor dit risico als klein kan worden beschouwd.

Herverzekerings

De Bank heeft (nog) geen norm voor de verhouding tussen de nettopremie en de brutopremie. Deze verhouding geeft meer aan hoeveel risico's de maatschappijen in eigen beheer houden. Over het algemeen kan gesteld worden dat het herverzekeringsbeleid van de levensverzekeraars vrij prudent is.

Tabel VI.5 Financiële indicatoren van de levensverzekeringsmaatschappijen
(in procenten)

	2024				2025
	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw	1e kw
Kapitaal					
Aanwezig eigen vermogen/vereist eigen vermogen (norm >100)	216,2	233,7	237,0	273,4	270,0
Netto premie-inkomen/aanwezig eigen vermogen	19,2	34,6	52,3	45,6	44,5
Aanwezig eigen vermogen/totale activa	8,8	9,9	10,1	11,4	11,2
Aanwezig eigen vermogen/technische voorzieningen	10,5	11,6	11,8	13,6	13,4
Kwaliteit van de activa					
(Onroerende goederen + niet beursgenoteerde aandelen + debiteuren)/totale activa	7,4	8,7	7,3	8,9	8,6
Herverzekeringen					
Netto-premie/brutopremie	99,2	99,1	99,1	99,1	99,1
Opbrengsten en inkomsten					
Rendement op het eigen vermogen	11,6	18,0	21,8	28,0	18,8
Rendement van de activa	1,0	1,8	2,2	3,2	2,1
Rendement op de beleggingen	1,9	3,3	4,3	5,2	4,1
Liquiditeit					
	13,8	10,2	11,9	12,2	12,1

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Tabel VI.6 Financiële indicatoren van schadeverzekeringsmaatschappijen
(in procenten)

	2024				2025
	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw	1e kw
Kapitaal					
Aanwezig eigen vermogen/vereist eigen vermogen (norm > 100)	1.196,5	820,5	602,2	835,5	1.653,7
Netto premie-inkomen/aanwezig eigen vermogen	45,4	66,7	90,5	63,6	34,5
Aanwezig eigen vermogen/totale activa	31,8	35,2	33,9	44,9	47,6
Aanwezig eigen vermogen/technische voorzieningen	122,3	129,5	138,8	227,5	233,8
Kwaliteit van de activa					
(Onroerende goederen + niet-beursgenoteerde aandelen + debiteuren)/totale activa	41,1	31,4	31,4	26,3	66,2
Herverzekeringen					
Netto premie/brutopremie	75,6	77,5	76,2	76,0	72,1
Opbrengsten en inkomsten					
Rendement op het eigen vermogen	4,3	12,9	30,0	74,9	30,2
Rendement van de activa	1,7	5,1	11,2	28,5	11,5
Rendement op de beleggingen	1,9	2,6	3,6	25,4	2,8
Combined ratio (norm < 100)	92,0	96,0	98,6	99,5	92,2
Loss ratio (norm < 100)	65,1	70,1	67,4	62,8	65,1
Expense ratio (norm < 100)	26,8	26,5	31,2	36,6	27,2
Liquiditeit					
	38,3	43,9	38,6	37,8	35,4

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Opbrengsten en inkomsten

Ook voor de ratio's rendement op het eigen vermogen, rendement op de activa en rendement op de beleggingen zijn er geen vaste normen, maar is het verloop van belang en worden significante mutaties nader geanalyseerd. In het eerste kwartaal van 2025 wijken de betreffende ratio's niet noemenswaardig af van die in het eerste kwartaal van 2024, hetgeen indiceert dat de opbrengsten en inkomsten stabiel zijn.

Liquiditeit

Deze ratio meet de liquide activa van de verzekeraar ten opzichte van de verplichtingen. Voor levensverzekeraars is de intern gehanteerde norm dat die boven de 60% moet zijn. De ratio van de levensverzekeringssector ligt ver beneden deze norm en op basis hiervan kan de liquiditeit als een groot risico beschouwd worden. De Bank is doende een liquiditeitsrichtlijn voor te bereiden, waarbij de liquiditeit efficiënter getoetst zal worden.

Schadeverzekeringsmaatschappijen

Kapitaal

Ook in de schadeverzekeringssector voldoet de verhouding aanwezig eigen vermogen t.o.v. het vereist eigen vermogen aan de norm dat die boven de 100% moet zijn. De overige kapitaalratio's geven geen indicatie dat het kapitaal in de schadeverzekeringssector risico loopt (Tabel VI.6).

Kwaliteit van de activa

De verhouding tussen onroerend goed, niet-beursgenoteerde aandelen, debiteuren en de totale activa was in het eerste kwartaal van 2025 66,2%, hetgeen betekent dat meer dan de helft van de activa bestond uit posten die snel in waarde kunnen verminderen. Vergeleken met de internationale norm dat die onder de 40% moet zijn, gaf dit in principe geen goede ontwikkeling aan. Indien deze risicofactoren naar Surinaamse maatstaven worden beoordeeld kan het volgende wor-

den gesteld. De daling van prijzen van onroerende goederen speelde een grote rol in de internationale financiële crisis van 2008, vandaar dat deze activa in de ratio zijn opgenomen. In de afgelopen vijf jaren zijn de onroerendgoedbezittingen van de schadeverzekeringssector in waarde gestegen en is het niet voorgekomen dat de sector verliezen heeft geleden door bezittingen in onroerende goederen.

In tegenstelling tot beursgenoteerde aandelen is de waarde van niet-beursgenoteerde aandelen minder snel te achterhalen en kan deze snel afnemen zonder dat dit bekend is. De beleggingen van de verzekeraars in niet-beursgenoteerde aandelen is in Suriname gering, waardoor dit risico miniem is.

De debiteuren (vorderingen) hebben echter wel een aanzienlijke invloed op deze ratio van de Surinaamse verzekeraars en dit kan een indicatie zijn van een inefficiënt debiteurenbeleid. Verder kunnen de debiteuren (vorderingen) de verzekeraar blootstellen aan aanzienlijk kredietrisico en een vertekend beeld geven van de waarde van de activa als er onvoldoende voorzieningen zijn getroffen voor oninbare vorderingen. De Bank is doende richtlijnen op te stellen voor het aanhouden van voorzieningen om dit risico te mitigeren.

Herverzekeringen

De analyse is hier hetzelfde als bij de levensverzekeringssector. Over het algemeen kan gesteld worden dat het herverzekeringsbeleid van de schadeverzekeraars, net als dat van de levensverzekeraars, vrij prudent is.

Opbrengsten en inkomsten

Het ratio's rendement op het eigen vermogen, rendement op de activa en rendement op de beleggingen zijn in het eerste kwartaal 2025 veel hoger dan in het eerste kwartaal 2024, omdat het nettoresultaat ook hoger ligt, namelijk SRD 1,1 miljard in het eerste kwartaal 2025 ten opzichte van SRD 105,2 miljoen in het eerste kwartaal 2024. De toename van het nettoresultaat

is voornamelijk toe te schrijven aan de stijging van het premie-inkomen, de beleggingsinkomsten en overige inkomsten.

De combined ratio is bijna 100%, hetgeen aangeeft dat de uitkeringen en kosten praktisch gelijk zijn aan het premie-inkomen.

Liquiditeit

Deze ratio meet de liquide activa van de verzekeraar ten opzichte van de verplichtingen. Voor schadeverzekeraars is de intern gehanteerde norm dat die boven de 95% moet liggen. Er is een hogere minimale vereiste voor schadeverzekeraars als gevolg van de grotere onvoorspelbaarheid in tijd en omvang m.b.t. uitkeringen. De ratio van de schadeverzekeringssector ligt vooralsnog ver beneden deze norm. De Bank is doende een liquiditeitsrichtlijn voor te bereiden, waarbij de liquiditeit efficiënter getoetst zal worden.

VI.4 Pensioen- en voorzieningsfondsen

VI.4.1 Algemeen

Ultimo maart 2025 stonden 43 pensioenfondsen en vijf voorzieningsfondsen onder toezicht van de Bank. Van deze aantallen zijn 31 pensioenfondsen en één voorzieningsfonds operationeel.

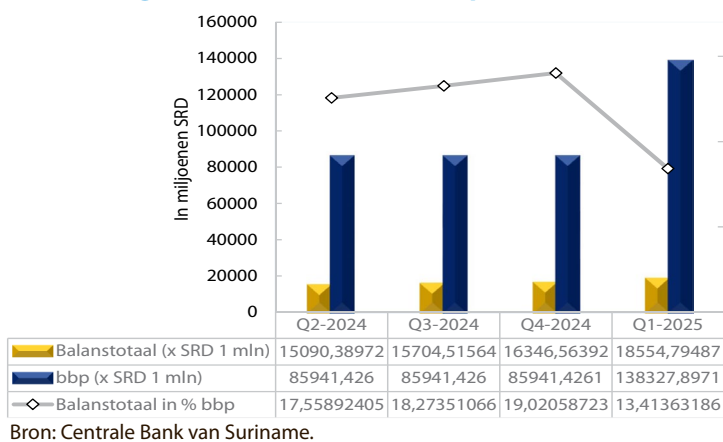
In het kader van bestuurswijzigingen zijn er vier Verklaringen van Geen Bezwaar verstrekt aan bestuursleden van pensioenfondsen. Er zijn geen afwijzingsbrieven t.a.v. voorgedragen aspirant-bestuursleden verstrekt aan instellingen. Eén van de beschikkingen is verstrekt met toevoeging van een brief met een aandachtspunt. De vier aanwijzingen die in de periode 2018 tot en met 2021 zijn opgelegd aan instellingen, wegens het niet naleven van wet- en regelgeving en afspraken met de Bank, zijn in het eerste kwartaal 2025 nog van kracht. Er zijn geen nieuwe maatregelen getroffen tegen instellingen. In het traject tot opheffing van de inactieve instellingen is de Bank thans in de fase van indiening van de verzoekschriften bij de kantonrechter, waarbij is gevraagd om benoeming van een bewindvoerder.

Tabel VI.7 Financiële indicatoren van pensioenfondsen
(in procenten)

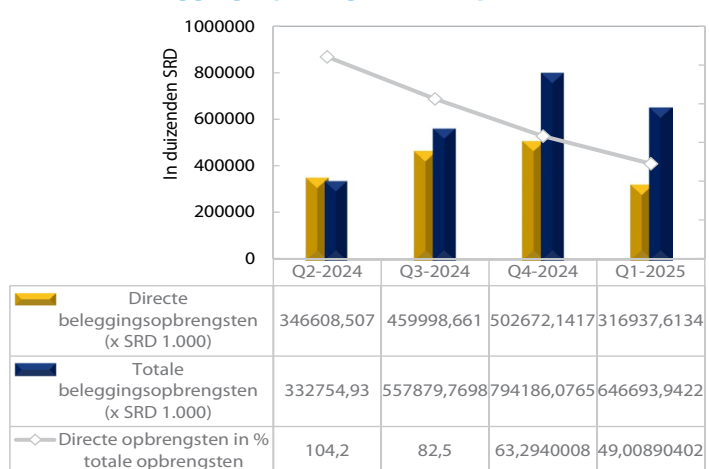
	2024			2025
	jun	sep	dec	mrt
Solvabiliteit				
Dekkingsgraad	144,8%	150,9%	139,4%	141,1%
Rendement				
Beleggingsopbrengsten/balanstotaal	2,0%	3,5%	5,8%	3,5%
Beleggingsopbrengsten/totale beleggingen	2,2%	4,0%	6,4%	3,9%
Liquiditeit				
Pensioenuitkeringen/ premiebijdragen	42,7%	64,5%	49,0%	40,5%

Bron: Centrale Bank van Suriname.

Figuur VI.1a Balanstotaal van pensioenfondsen



Figuur VI.1b Directe beleggingsopbrengsten ten opzichte van de totale opbrengsten



Bij één der onder toezicht staande pensioenfondsen wordt een herstelplan uitgevoerd.

On-site inspecties

In het eerste kwartaal van 2025 is er één on-site inspectie uitgevoerd bij een pensioenfonds. Deze inspectie was gericht op bedrijfseconomische aspecten en financiële integriteit.

VI.4.2 Ontwikkeling financiële gegevens

De gepresenteerde data betreffen informatie van de operationele pensioenfondsen. De data van het enige actieve voorzieningsfonds worden conform artikel 31 lid 2 van de Wet, waarin is gesteld dat er geen informatie van individuele instellingen mag worden gedeeld door de Bank, buiten beschouwing gelaten.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad (Tabel VI.7) is voor pensioenfondsen een belangrijke indicator voor de beoordeling van de

financiële positie. Hierbij worden de risicogewogen activa vergeleken met de voorziening voor pensioenverplichting. De dekkingsgraad bedraagt per maart 2025 136,8% en ligt daarmee boven de door de Bank gestelde norm van 100%, hetgeen impliceert dat de operationele pensioenfondsen in het algemeen kunnen voorzien in hun lange termijn financiële verplichtingen.

Balanstotaal

Het balanstotaal van de operationele pensioenfondsen is gestegen van SRD 16,3 miljard naar SRD 18,6 miljard (Figuur VI.1a), hetgeen 13,4 % uitmaakt van het bbp. Voorts is 89% van de totale activa belegd in diverse lokale en buitenlandse beleggingsobjecten in zowel de Surinaamse dollar als in vreemde valuta. Aangezien de wisselkoersen fluctueren, heeft dit een directe impact op het in Surinaamse dollar uitgedrukte vermogen van de pensioensector.

Opbrengsten

De totale opbrengsten (Figuur VI.1b) bedroegen SRD 646,6 miljoen. Hiervan bestond SRD 316,9 miljoen uit directe beleggingsopbrengsten die voornamelijk zijn verkregen uit beleggingen in hypothecaire leningen en termijndeposito's, waartoe ook de beleggingen in Centrale Bank Certificaten behoren. Daarnaast bedroegen de indirecte beleggingsopbrengsten SRD 329,8 miljoen. Deze opbrengsten zijn hoofdzakelijk het gevolg van valutakoersresultaat op obligaties, valutarekeningen, resultaat verkoop onroerend goed en overige indirecte opbrengsten. De weergave van de daling in het eerste kwartaal ten opzichte van het vierde kwartaal is als gevolg van de gehanteerde rapportagemethodologie waarbij in het jaar de cumulatieve opbrengsten worden gerapporteerd.

VI.5 Spaarinstellingen

VI.5.1 Algemeen

Per ultimo maart 2025 werd op tien spaarinstellingen effectief toezicht uitgeoefend.

Prudentieel toezicht

In het eerste kwartaal 2025 zijn er drie prudentiële on-site inspecties gehouden, waarvan twee oriëntatiebezoeken. Tevens heeft er een eindbespreking plaatsgevonden van een on-site inspectie die in de maand september 2024 is uitgevoerd. Ook zijn er off-site analyses verricht, aangezien die tevens als informatiebron worden gehanteerd voor het uitvoeren van de on-site inspecties.

Integriteitstoezicht

Dit toezicht wordt onderverdeeld in corporate governance en Anti-Money Laundering/Combating Terrorism (AML/CTF).

Corporate governance

In het eerste kwartaal van 2025 is er een toetsingsgesprek gehouden voor de bemensing van het interne toezichthoudende orgaan. De Bank zal op basis van het gehouden gesprek en de verkregen informatie toetsen of een Verklaring van Geen Bezwaar conform artikel 19 lid 2 van de Wet Toezicht Bank- en Kredietwezen 2023 (WTK 2023) verstrekt zal worden aan de kandidaat. Verder is de Bank voornemens dit verslagjaar, de Richtlijn inzake Deugdelijk bestuur en de Richtlijn Geschiktheid en integriteit van leden van het bestuur, de directie en de commissie van toezicht uit te vaardigen. Eveneens zal er een Corporate Governance Code als referentiekader voor de spaarinstellingen opgesteld worden.

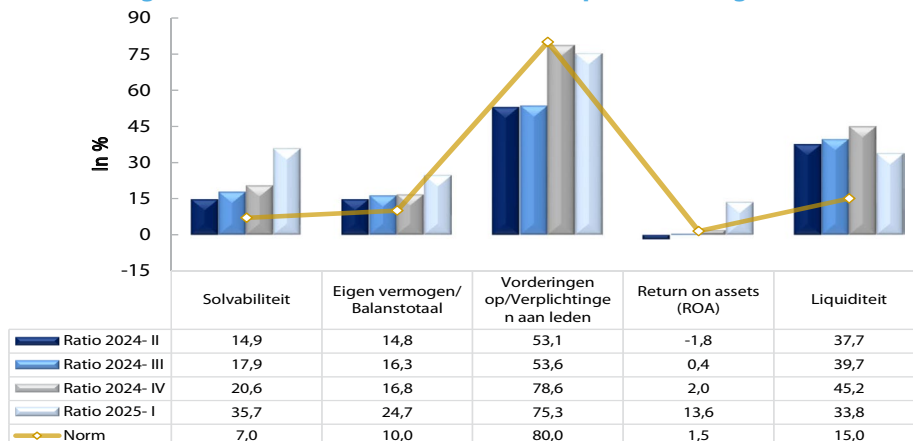
AML/CTF

In de maand februari 2025 is er een AML/CTF on-site inspectie uitgevoerd, waarbij de focus is gelegd op het onderdeel technical compliance. Verder is er een eindbespreking gehouden met betrekking tot de AML/CTF on-site inspectie die is uitgevoerd in november 2024. Vervolgens zijn in december 2024 de questionnaires opgestuurd naar alle spaarinstellingen, voor de voorlopige vaststelling van de rating. Deze questionnaires dienen als leidraad bij de inspecties die in dit verslagjaar plaatsvinden.

VI.5.2 Ontwikkeling financiële gegevens

De financiële indicatoren van de coöperatieve sector zijn in Figuur VI. 2 weergegeven. Op basis van de onderstaande kengetallen, kan niet worden gesteld dat de coöperatieve sector solide is, omdat niet alle spaarinstellingen rapportages hebben ingediend in het eerste kwartaal van 2025. Daarentegen voldoen de individuele spaarinstellingen die hebben gerapporteerd wel aan de gestelde normen.

Figuur VI.2 Financiële indicatoren van spaarinstellingen



Bron: Centrale Bank van Suriname.

Solvabiliteit

Elke spaarinstelling is verplicht een toetsingsvermogen aan te houden dat minimaal gelijk is aan 7% van de totale naar risico gewogen activa. Op basis van de ontvangen data wordt ruimschoots voldaan aan de minimumratio met een solvabiliteitsratio van 35,7% in het eerste kwartaal van 2025. Deze ratio steeg in het eerste kwartaal van 2025 ten opzichte van het vierde kwartaal van 2024 met 15,1pp, ondanks er minder instellingen hebben voldaan aan de rapportageverplichting. Naast deze ratio dient elke spaarinstelling tevens over een eigen vermogen te beschikken dat minimaal gelijk is aan 10% van de totale activa. In het eerste kwartaal van 2025 steeg deze ratio met 7,8pp ten opzichte van het vierde kwartaal van 2024 en wordt wel voldaan aan de minimale norm met een ratio van 24,7%.

Liquiditeit

De aanwezige liquide middelen van een spaarinstelling dienen tenminste gelijk te zijn aan 15% van de totale activa. Gelet op deze ratio is er een daling geconstateerd van 11,4pp ten opzichte van het vierde kwartaal van 2024. Echter wordt in het eerste kwartaal van 2025 voldaan aan de minimale norm met een ratio van 33,8%.

Vorderingen op leden versus verplichtingen aan leden

De sector voldoet in het eerste kwartaal van 2025 aan de maximumnorm van 80%, met een ratio van 75,3%. Deze ratio is afgenomen met 3,4pp ten opzichte van het vierde kwartaal 2024. Verder kunnen spaarinstellingen kernactiviteiten uitvoeren in vreemde valuta, indien zij beschikken over een beperkte deviezenvergunning. Per verslagdatum beschikt slechts één spaarinstelling over voornoemde vergunning.

Winstgevendheid

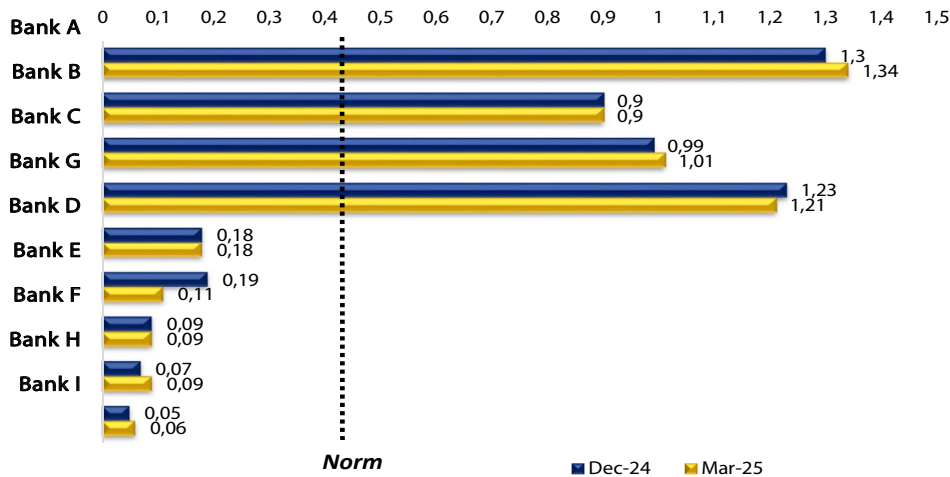
Naast het doel de spaarzaamheid van de leden te bevorderen en kredieten tegen concurrerende interest aan haar leden te verstrekken, wordt winstgevendheid van de spaarinstelling nagestreefd. Het rendement is in het eerste kwartaal van 2025 met 11,6pp toegenomen naar 13,6% ten opzichte van het vierde kwartaal 2024, hetgeen het gevolg is van het gerealiseerde resultaat van de spaarinstellingen.

VI.6 Financiële stabiliteit

VI.6.1 Algemeen

In Suriname zijn vier primaire banken geclassificeerd als ‘Domestic Systemically Important Banks’ (D-SIBs). Zij voldoen aan de berekende kapitaalvereisten in

Figuur VI.3 Totale score* van de Surinaamse commerciële banken**



Bron: Centrale Bank van Suriname.

* Totale score hoger dan 0,5 betekent hoog systeemrelevant.

** De D-SIBs categorieën weergeven: Grootte (Size): grote banken hebben een grotere impact bij falen op het financiële systeem en de economie.

relatie tot hun systemische impact. Per eind maart 2025 is het bankensysteem robuuster geworden. Op geaggregeerd niveau blijft de post-shock Capital Adequacy Ratio (CAR) na elke solvabiliteitschok boven de norm, dankzij een hogere pre-shock CAR en minder kapitaalverlies. Ook op individueel niveau, geraken aanzienlijk minder banken onder de norm bij de solvabiliteitschokken. Desondanks blijft de kwetsbaarheid voor liquiditeitsschokken bij enkele banken een aandachtspunt.

VI.6.2 Stabiliteit bankensector

Financiële stabiliteit richt zich op het detecteren van systemische risico's binnen de financiële sector, alsook op risico's die voortvloeien uit de wisselwerking tussen de financiële sector en de macro-economische omgeving. Gezien het veelomvattend karakter hiervan, is een samenwerking tussen de twee monetaire autoriteiten geïnstitutionaliseerd in het zogenaamd Financial Stability Committee (FSC), dat fungeert als forum voor het delen van informatie en tevens als entiteit belast met het toepassen van mitigerende maatregelen en herstelmaatregelen.

Binnenlandse systeemrelevante banken

Systeemrelevante financiële instellingen (SIFI's) kunnen door hun omvang, complexiteit of vervlechting zodanig significant zijn dat ernstige problemen bij een dergelijke instelling het gehele financieel systeem en de reële economie kunnen ontwrichten. Dit geldt met name voor de bankensector, die ca. 75% van de financiële sector omvat.

In Suriname worden vier van de negen primaire banken geïdentificeerd als SIFI's, in het Engels aangeduid als 'Domestic Systemically Important Banks'. Een score hoger dan 0,5 indiceert dat de betreffende bank tot een systeemrelevante instelling wordt gerekend. Figuur VI.3 illustreert de hoge score van de vier D-SIBs. Deze instellingen vertegenwoordigden per eind maart 2025, 87,0% van de totale activa van de Surinaamse bankensector.

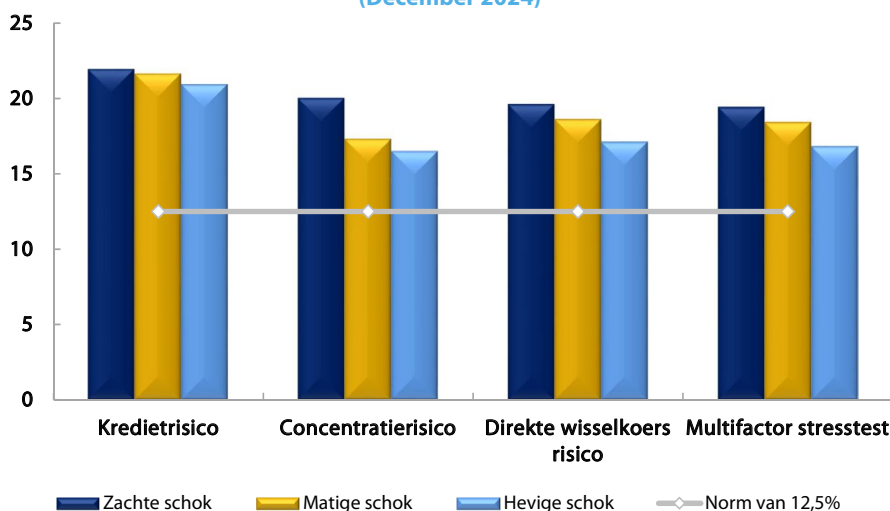
Per maart 2025, is de gezamenlijke totaalscore van de vier systeembanken, vergeleken met december 2024 (4,41) toegenomen tot 4,46.

De belangrijkste veranderingen van de D-SIBs omvatten voornamelijk, de toename van rekeningcouranttegoeden van lokale banken bij buitenlandse banken met 66,1 procent (USD 131,9 miljoen). De kortetermijndeposito's van lokale banken bij buitenlandse banken zijn afgenomen met 54,8 procent (USD 93,9 miljoen) en de buitenlandse beleggingen in de vorm van effecten, andere dan aandelen zijn toegenomen met 23,0 procent (USD 27,8 miljoen). Per maart 2025, voldoen de D-SIBs aan de berekende kapitaalvereisten in relatie tot hun systemische impact.

VI.6.3 Stresstesten van het bankensysteem Introductie

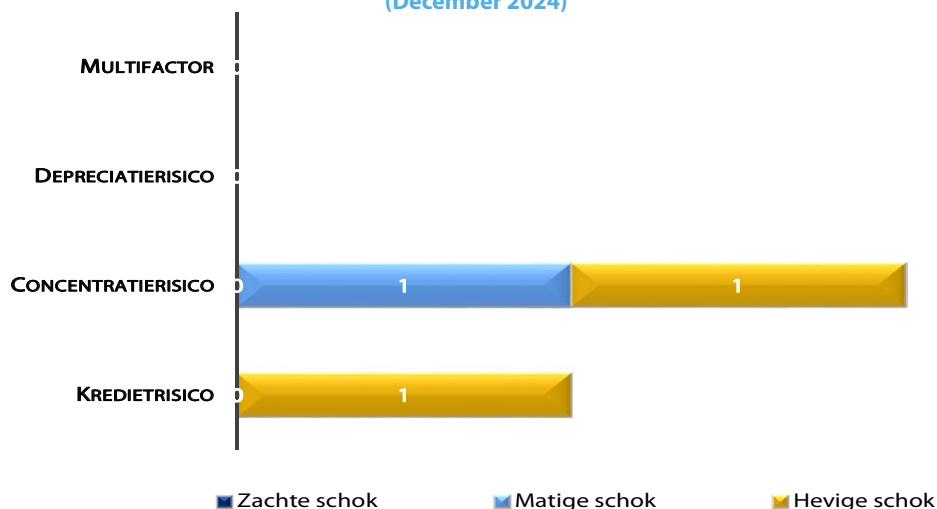
Stresstesten zijn bedoeld om de veerkracht van financiële instellingen op mogelijke plotselinge grote schokken te beoordelen. Er worden hiertoe twee soorten stresstesten gedraaid, namelijk solvabiliteits- en liqui-

Figuur VI.4 Stressresultaten: Post-shock CAR (December 2024)



Bron: Centrale Bank van Suriname.

Figuur VI.5 Aantal additionele banken onder 12,5% Post-shock CAR (December 2024)



Bron: Centrale Bank van Suriname.

diteitsstresstesten. De solvabiliteitsstresstesten zijn gericht op de impact op de CAR van banken en bestaan uit een drietal testen. Deze meten met name (i) het kredietrisico, (ii) het concentratierisico en (iii) het wisselkoersrisico. Deze worden de single-factor-testen genoemd. Aangezien gebeurtenissen niet in isolatie optreden, worden er eveneens multi-factor-testen gedraaid. Hierbij worden met name het kredietrisico en het wisselkoersrisico gecombineerd gemeten. De liquiditeitsstresstesten richten zich op de impact op de liquiditeitspositie en meten in hoeverre banken in stressvolle situaties aan hun kortetermijnverplichtingen kunnen voldoen. Er worden twee soorten liquiditeitsstresstesten uitgevoerd, te weten i) opnames van deposito's door de vijf grootste deposanten en ii) opnames in een periode van vijf aaneengesloten dagen.

Resultaten¹

• Solvabiliteit

Sterk verbeterde kwaliteit van de activa, hoge pre-schok CAR van de banken en toenemende winsten uit kernactiviteiten, dragen bij tot een robuuster bankensysteem. Op geaggregeerd niveau, blijft de post-schok CAR na elke schok boven de norm van 12,5 procent, vanwege hoge pre-schok CAR en minder kapitaalverlies. Vermeldenswaard is dat op individueel niveau, slechts één additionele bank onder de norm van 12,5 procent geraakt bij de krediet-, wisselkoersstresstest (Figuur VI.6). Het liquiditeitsrisico in de vorm van opnames gedurende vijf aaneengesloten dagen, blijft een punt van zorg voor een aantal banken, in de vreemde-

valutasfeer. De resultaten van de concentratierisicostresstest laten zien dat de post-schok CAR van het bankensysteem boven de norm blijft bij alle drie schokken, één additionele (systemische) bank is blootgesteld aan dit risico (december 2024: drie banken). In de Figuren VI.4 en VI.5 zijn respectievelijk de verschil-

lende stresstestresultaten, in termen van post-schok CAR en het aantal banken dat onder de norm valt per maart 2025, weergegeven.

1. Concentratierisico: Het bankensysteem is bestand tegen dit risico. Echter is op individueel niveau één systemische bank niet bestand hiertegen. De post-schok CAR van het bankensysteem blijft weliswaar boven de norm bij alle drie schokken, maar één additionele bank geraakt onder de norm bij de matige en de hevige schok. Zowel de private sector als de overheid dragen bij tot dit risico.
2. Depreciatierisico: Het bankensysteem is per eind maart 2025, bestand tegen dit risico. Zoals afgebeeld in Figuur VI.5, blijft de geaggregeerde post-schok CAR ruim boven de norm van 12,5 procent ondanks een toename van de RWA. De toename van de RWA wordt opgevangen door de hoge pre-schok CAR van de individuele banken en het bankensysteem. Geen enkele additionele bank zal onder de norm geraken bij de drie schokken.
3. Kredietrisico: Per eind maart 2025 is het bankensysteem weerbaar tegen dit risico, vanwege de verbeterde kwaliteit van de activa. Op geaggregeerd

¹ De score wordt berekend aan de hand van een vijftal categorieën, met name balansgrootte, complexiteit, financiële vervlechting, mate van substitueerbaarheid en lokaal sentiment (deposito's van huishoudens).

niveau, is de post-schok CAR bij alle schokken boven de norm. Één additionele bank gaat onder de norm bij de hevige schok.

4. Multifactor risico: In overeenstemming met de eerdere single factor-schokken zal de geaggregeerde post-schok CAR nog steeds boven de minimumnorm liggen.

Liquiditeit

Over het algemeen waren banken per maart 2025 bestand tegen opnames van deposito's door de vijf grootste deposanten. Voorts was het bankensysteem bestand tegen opnames gedurende vijf aaneengesloten dagen in SRD-sfeer, echter was het laatste niet het geval in vreemdevaluatiasfeer.

VI.7 Financiële integriteit

VI.7.1 Algemeen

In het eerste kwartaal van 2025 heeft de Bank zich verder ingezet ter optimalisering van het integriteitstoezicht in lijn met internationale standaarden en haar Strategisch Plan 2025-2028. De focus ligt op effectief risicogebaseerd toezicht door inzet van actuele wet- en regelgeving. Het risicoprofiel en de omvang van individuele financiële instellingen bepalen de scope en intensiteit van het toezicht. Belangrijke activiteiten in dit kwartaal zijn:

- strategische projecten;
- internationale samenwerkingen en rapporten;
- toezicht en compliance;
- projecten in ontwikkeling.

VI.7.1.1 Strategische projecten

• Wet Toezicht Virtuele Activa Dienstverleners

De Bank heeft verder gewerkt aan de finalisering van de conceptwet Toezicht Virtuele Activa Dienstverleners. Een IMF-team heeft op 5 februari 2025 een bezoek aan de Bank gebracht om de voortgang en de conceptwet te bespreken. Na verwerking van de laatste feedback van IMF wordt het concept aangeboden aan De Nederlandsche Bank (DNB) voor commentaar.

• Technische assistentie DNB

Het Directoraat Toezicht kreeg van DNB in de periode 3 t/m 7 februari 2025 technische assistentie op het gebied van risicogebaseerd Anti-Money Laundering/Counter-Terrorism Financing (AML/CTF)-toezicht. De AML/CTF-questionnaires en risicomatrices worden verder verfijnd voor alle onder toezicht staande financiële sectoren.

• Integriteit Masterclasses

Op 5 en 6 februari 2025 zijn masterclasses georganiseerd door het Institute for Graduate Studies (IGSR) die

ook door medewerkers van het Directoraat Toezicht zijn bijgewoond om hun kennis te verbreden over het integriteitstoezicht.

• Handhavings- en Boetebeleid

In het eerste kwartaal van 2025 is verder gewerkt aan het Handhavings- en Boetebeleid voor alle onder toezicht staande financiële instellingen. Het eerste concept van het Handhavings- en Boetebeleid (versie december 2024) is tweeledig en betreft prudentiele richtlijnen alsook AML/CTF-informatie, die in januari 2025 is besproken met de directie van de Bank. Dit concept bevat een voorstel voor een staatsbesluit met betrekking tot het opleggen van bestuurlijke boetes bij overtredingen van AML/CTF-wetgeving met name ter uitvoering van artikel 38 lid 7 van de Wet ter voorkoming en bestrijding van Money Laundering en Terrorisme Financiering (WMTF).

Op basis van opmerkingen en kanttekeningen is een tweede concept opgesteld. Tijdens de interne vervolgbespreking in februari 2025 zijn de volgende documenten besproken:

- Handhavings- en Boetebeleid;
 - Richtlijn hoogte administratieve boete;
 - Staatsbesluit vaststelling hoogte bestuurlijke boete.
- Aangezien er twijfel bestaat of de Bank een apart staatsbesluit mag verbinden aan AML/CTF-overtredingen, is een derde concept voorbereid, waarbij het staatsbesluit is komen te vervallen en vervangen met de 'Richtlijn hoogte vaststelling Boete'. Omdat de Bank reeds AML/CTF-richtlijnen heeft uitgevaardigd, zou het mogelijk zijn om boetes op te leggen op basis van de bestaande richtlijnen. Echter bestaan er interpretatieverschillen over de uitvoering van artikel 38 lid 7 van de WMTF namelijk in hoeverre een staatsbesluit vereist is ter uitvoering van artikel 38 lid 7 van de WMTF. In het tweede kwartaal zullen er nadere besprekingen gevoerd worden om te komen tot een definitief voorstel.

• Depositobeschermingssysteem

De Staatsraad heeft de ontwerpwet-Toezicht Depositobeschermingssysteem op donderdag 23 januari 2025 in behandeling genomen. Verdere stappen richten zich op de goedkeuring door DNA.

VI.7.1.2 Internationale samenwerking en rapporten

UNCAC Review

In februari 2025 heeft de Bank actief deelgenomen aan een self-assessment validation workshop in het kader van de tweede reviewcyclus van de United Nations Convention against Corruption (UNCAC). Tijdens deze bijeenkomst zijn de implementatie en de voortgang van de tweede cyclus (2016–2021) geëvalueerd. Hierbij

stond de beoordeling van Suriname centraal, specifiek de artikelen 5 tot en met 14 (voorkoming van corruptie) en 51 tot en met 59 (terugvordering van activa) van de UNCAC. Gedurende de workshop werd de 'Draft Country Review Report of Suriname' gedeeld met alle betrokken stakeholders. Het doel van deze evaluatie was om na te gaan of (i) de opgenomen informatie accuraat en volledig is, (ii) recente wet- en regelgeving correct is opgenomen en (iii) welke aanvullingen of updates noodzakelijk zijn.

De Bank heeft haar commentaar gegeven op artikel 14 en benadrukt het belang van de actualisatie van het conceptrapport met recente aannamen van wet- en regelgevingsproducten:

- Centrale Bankwet 2022 (S.B. 2023 no. 65);
- Wet Toezicht Bank- en Kredietwezen 2023 (S.B. 2024 no. 4);
- Wet ter voorkoming en bestrijding van Money Laundering en Terrorismedinanciering (S.B. 2022 no. 138, zoals gewijzigd bij S.B. 2024 no. 99);
- Richtlijnen AML/CTF uitgevaardigd april 2024;
- Daarnaast is ook verwezen naar de National Risk Assessment 2.0. en de CFATF Mutual Evaluation Report (MER) 2023 van Suriname en de eerste en tweede CFATF Follow-Up rapporten.

Ter ondersteuning van het UNCAC-reviewproces heeft de Bank een (onofficiële) Engelstalige geldende tekst van de WMTF opgesteld en toegezonden aan het UNCAC-reviewteam.

Preliminary MESICIC-rapport

De Bank heeft het voorlopige rapport van OAS MESICIC ontvangen in januari 2025, welke zich richt op de voortgang van Suriname bij de implementatie van het Inter-Amerikaans Verdrag tegen Corruptie. In het rapport komen de volgende aspecten aan de orde:

- opvolging van eerdere aanbevelingen;
- recente juridische en technologische ontwikkelingen;
- de implementatie van Artikel XVI over bankgeheim. Hierbij wordt bevestigd dat Suriname reeds als 'largely

compliant' (LC) is beoordeeld voor FATF-aanbeveling 9, zoals eerder vastgesteld tijdens de presentatie in oktober 2024. De rol van de Bank werd hierin erkend als een belangrijke actor in het versterken van het financiële toezichtkader, met name in het kader van AML/CTF-wetgeving.

VI.7.1.3 Toezicht en Compliance CFATF 3rd Enhanced Follow-up

Suriname heeft aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de implementatie van FATF-aanbevelingen, zoals blijkt uit CFATF eerste en tweede Enhanced Follow-up Rapporten. Dit kwartaal is gewerkt aan aanbevelingen die voorgedragen kunnen worden voor aanvraag van re-rating met name de aanbevelingen 1 (Assessing Risks and Apply Risk-based Approach) en 10 (Customer Due Diligence).

Publicatie NRA 2.0

Het Nationale Risico Analyse 2.0-rapport (NRA 2.0-rapport) is gepubliceerd en is ook te zien via de website van de Bank. NRA 2.0 biedt actuele informatie inzake risico-identificatie en analyse op het gebied van money laundering en terrorismedinanciering in Suriname. Dit rapport wordt gebruikt voor de strategische AML/CTF/CPF-beleidsontwikkeling.

Publicatie hoog-risicolanden

De Bank heeft aandacht gevraagd voor de oproep van FATF inzake FATF-aanbeveling 19 (landen met hoger risico) tot de toepassing van Enhanced Due Diligence-maatregelen door financiële instellingen tegen hoog-risicolanden. Een overzicht van de rechtsgebieden met een hoog risico (Black list) en andere gemonitorde rechtsgebieden (Grey list) zijn te vinden op de website van de Bank.

VI.7.1.4 Project in ontwikkeling Wet Kredietregistratiebureaus

De status van dit project is ongewijzigd. De ontwerpwet ligt nog ter behandeling bij DNA.

7 Vooruitzichten 2025

De Surinaamse economie zal naar verwachting in 2025 met 3,0% groeien. Deze groei zal gedreven worden door zowel overheids- als particuliere bestedingen. Als gevolg van de verkiezingen van mei 2025 zullen de overheidsconsumptie en -investeringen toenemen. Daarnaast is ook te verwachten dat de private investeringen zullen toenemen in anticipatie op de olie- en gasactiviteiten. De veronderstelde depreciatie van de Surinaamse dollar (SRD) ten opzichte van de US-dollar en euro en de daaruit voortvloeiende inflatie kan de economische activiteiten in voornamelijk de niet-minerale sectoren ongunstig beïnvloeden.

De Bank verwacht dat de inflatie in 2025 onder de 10,0% zal liggen. De belangrijkste aandrijver van de inflatie in 2025 is de verdere depreciatie van de Surinaamse dollar (SRD) ten opzichte van de US-dollar en euro, die grotendeels toe te schrijven is aan de toegenomen overheidsbestedingen en particuliere bestedingen. De inflatie kan hoger uitkomen, indien de internationale olie- en voedselprijzen toenemen als gevolg van escalerende geopolitieke spanningen en wereldwijde handelconflicten. Daarnaast kan een sterkere dan verwachte depreciatie van de SRD ten opzichte van de US-dollar en euro de binnenlandse prijzen verder opdrijven.

Indien de overheid geen aanvullende maatregelen treft aan de ontvangstenzijde, zullen de inkomsten structureel achterblijven bij de toegenomen uitgaven. Dit zal leiden tot een verdere verslechtering van de overheidsfinanciën, resulterend in een groter tekort in 2025 ten opzichte van 2024.

Met de succesvolle schuldherschikkingen en de naleving van de schuldenlastverplichtingen wordt verwacht dat de wettelijke schuldquote (op basis van het geschatte bbp van 2025) ongeveer 80% van het bbp zal zijn in 2025. De uitgifte van SRD 8,4 miljard aan Staatsobligaties voor de herkapitalisatie van de Bank draagt

hieraan bij. Daarnaast zijn er multilaterale leningen waarvoor de Staat zich kan commiteren ('Loans in the pipeline'), zoals bij CDB, IsDB en laDB.

Als gevolg van de opleving van de binnenlandse overheidsbestedingen en particuliere bestedingen, voornamelijk in de olie- en gasector gerelateerde activiteiten, wijzen de betalingsbalansontwikkelingen op een omslag van zowel het overschot op de lopende rekening als op de financiële rekening naar een tekort van respectievelijk 25,1% en 22,3% van het bbp in 2025. Het tekort op de lopende rekening zal te wijten zijn aan de stijging van de importen van goederen en diensten in verband met offshore-investeringen, terwijl de exportgroei achterblijft. Het tekort op de financiële rekening is voornamelijk toe te schrijven aan de stijging van de verplichtingen uit hoofde van directe investeringen. Hoewel het aanzienlijke tekort op de lopende rekening grotendeels wordt gefinancierd door instromen van directe investeringen, met name offshore-investeringen, zullen de internationale reserves afnemen, voornamelijk door schuldaflossingen en overige overheidsbetalingen. Hierdoor treedt een daling van de importdekking plaats. Wisselkoersvolatiliteit en internationale prijsschokken blijven risicofactoren voor de externe sector.

Wanneer de activiteiten uit de offshore-investeringen buiten beschouwing worden gelaten, oogt het externe beeld minder ongunstig. Op de lopende rekening wordt een beperkt tekort van 0,8% van het bbp verwacht, voornamelijk door een toename van de importen van goederen en diensten. Daartegenover staat een overschot van 1,8% van het bbp op de financiële rekening, hoofdzakelijk door een afname van de verplichtingen. Hoewel de internationale reserves nagevoeg op hetzelfde niveau blijven aan die in het scenario met offshore-investeringen, leidt de lagere import tot een gunstigere importdekking. De externe sector blijft echter kwetsbaar voor risicofactoren zoals wisselkoers-

volatiliteit en internationale prijsschokken.

Voor 2025 wordt een groei van zowel SRD-M0 als SRD-M2 verwacht, voornamelijk gedreven door de stijging van de overheidsuitgaven en de particuliere bestedingen. In lijn hiermee zal naar verwachting ook de

SRD-kredietverlening toenemen, als gevolg van de toegenomen economische activiteit. Deze ontwikkelingen onderstrepen de noodzaak van verdere monetaire verkrapping ter waarborging van de macro-economische stabiliteit.



Centrale Bank van Suriname
www.cbvs.sr